

Баймуратов А.
Элип - Би. (Жаша кураш)
Жонол Элипте
с фи суникалаш.

Кзопорфа, 1927.
116 бет.

120

بىر گىڭدەرا جەد جۇزىنىڭ گىبە كىشىلەرى،

494 (K93) (17.12)

بايتۇرسىن ۇلى اقىمەت.

5-157

البب-ببى

394.342-1
8-579
АРХИВ. Ф.

جاڭا قۇرال

قازاقستان ىبلىم ورداسى
مەكتەپتە قولدانىۋعا ۇيغارغان.

С.Х.

155

مۆۈلى سۆڭرەنتەرى مەن باسلىغان.

ГОС. БИБЛИОТЕКА
КССР им. А. С. Пушкина

Байгурсунов А.
НОВЫЙ БУКВАРЬ
с рисунками.

Г. П. Б.
10760

10760

(181-2) 181-2

بالالارغا تارتىمۇ .

بالالار، بۇل - جول باسى دانالىققا.
كەلىڭدەر، مۇسەب، بايقاب قارالىق تا!
بۇ جول مەن بارا جاتقان وزىڭدەي كوپ؛
سولاردى كورە نۇرا قالالىق با؟

دانالىق - وشبەس جارلىق، كەتەمس بايلىق .
جۇرىڭدەر! بۇدەپ ناۋىپ الالىق تا!
شعار بۇشى .

PK

19476MΦШ

ГОС. БИБ. ИОТЕКА
Ка: ССР им. А. С. Пушкина
МНВ. № 95533

شەئار ئۆشەيدى.

وز گەرسىكە دەپىن رەسەيدە قالىڭ وقتىشىلار قولدانغان «توتە
وقىۋ» دەگەن دىبىس نە گىزدى «ادىس» كەندىكى مالم. بىردەن
دىبىستاردى قوسىپ سوز قىلىپ وقىغاندىقتان، بىردەن قارىپتاردى
قوسىپ، سوز قىلىپ جازغاندىقتان، ەجىك بىن قادمىشە وقىۋدىڭ قا.
سنىدا بۇل «ادىس» انا مۇرلىم توتە ەدى. سوندىقتان دا «توتە وقىۋ»
دەپ اتالىپ ەدى.

دىبىس «ادىس» مەن قاتار، ونان ئاۋىر سوز نە گىزدى، «تۇناس» وقىۋ»
«ادىس» شىقسادا ونى جۇرت جاپبای ۇستاي قويغان جوق ەدى.
وز گەرسىتەن كەيىن سوز نە گىزدى - «تۇناس» وقىۋ» دەگەن «ادىس»
ارتىق دەپ الدىمى جۇرتتار سونى انۇ شاراسىنا كىرىسىپ جاتىر؛
ارتىق جۇرتتاردىڭ انۇما شاماسى كەلمەي جاتىر: ۇيتكەنى - جاشكا «ادىسنى»
جۇمسىغا ول جاشكا «ادىسنى» بىلەن تۇن ادان، جاشكا جاعداي، قۇرالسايمان كەرەك.
ارتىق جۇرتتىڭ «مەرى قازاق» باسقار جاشكا لانىمە جاتقانن
كۆرىپ، «بىزدە جاشكالىمىز كەلەدى» «مەرىق» نە پايدا! كۆڭلىمىز
ئىلەگەن مەن قولمىز چەتتەيدى. سىكە جالغىز كۆڭىل «مەس» قولدا
كەرەك. سوندىقتان جاشكالىمىز دەسە كەدە، جاشكالىق بىزدەن «الى»
السى جاتىر.

بۇل «الى» - «مەرىق» جاشكا ادىسكە كوشۇ جۇزىندەگى كۆڭىل
ئىلەگى مەن قول قىسقالىدىن «مەرىق» - بىرىنە جانا سىتىرىپ جاقىندىتۇ
شاراسىن قابۇ تۇردە شەئارىلىپ تۇر. ۇيرەنۇ جاشىنان «دىبىس»
«ادىس» مەن «تۇناس» وقىۋ» «ادىسنىڭ» ەكەۋنە بىردەي جارارلىقى
كۆردەلىدى؛ مازمۇن جاشىنان قازاق جاعدايىنا جاتاستىرىلىپ، جاشكا
پىرامىترلىما (گۇۋىس پىرامىترلىما) بولىۋى كۆردەلىدى.

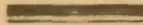
قازاقتان سۇگىرەتتى بولماغاندىقتان، قازاق تۇرمىسىغا مۇلاپىق دىللىر
سۇگىرەتتەر ئېلىپ باغاندىقتان، بۇل «الى» «مەرىق» كىتابىندە سۇگىرەت
جاشىنان كەمشىلىك كۆپ ونىسى وگىنالا جاتار.

مۇعالىمدەردەن وتىنەتتىمىز: بۇرىنقى ھوقۇق قۇرالى، مەن بۇل
«چاشكا قۇرال» كەۋىنىڭ قايسىسى ۋىرەتتۈگە ھەكىل؟ كىشى سوز
بەن ايتقاندا، قايسىسى مەن ۋىتقاندا بالالار ۋىتۇ مەن جازۇدى تىز
ۋىرەندى؟ ۋىسى جاعىنان تاجىرىبە تۇپىلسە كەن. %90-ى قات
بىلمەيتۇن جۇرتقا ۋىتۇ مەن جازۇدى ۋىكاي ۋىرەتتۇن ۋىلمب-بىي
كىتابىنان ارتىقى جوق. اش ادام استىڭ بايى مەن داسىنە قارامايدى.
قازاق ۋىتۇ جاعىنان قانداي اشىعبىپ وتىرعاندىن توپىرلاب مەكەمە الدىن
توزدىرىپ، ۋىقېتۇن ۋىرىن تابالماي جۇرگەن قازاق بالالارى كورسەتتى.
سول اشىعبىپ وتىرعان قازاققا بايىن-دامىن كەلتىرىپ سوڭىرا بەرەتۇن
اسىڭنا، بايى، دامى كەم بولسا، ازىر بەرگەن اسىڭ ارتىقى. تاماقتى
قارنى توپىڭىراپ، قاناعاتان كەزدە تالعايدى.

شعارىۋشى.

21/X - 25

قىزىل ۋىردا.

ا

ز

ر

ز ز ز		ا ا ا ا	
ر ر		ز ز ز	
از	ر	از	ز
	ا ا	ر ر ر	
	از	ا	

بۇل دىيىس ۋادىس جولىدا، تۇتاس مسور
 جولى مەن ۋىرەتىۋگەدە — ەكەۋىنە بىردەي.

ارا از

ار. ارا. اراز.
از. ازا. ازاز.

شققانين شمرپيدان جاساڭ (ورمهك-كجهك)

اراز	ارا	ار
ازاز	ازا	از

بۇلار بولهك-بولهك سىزىق بويى مەن كەسىلىپ،
قارتاشا ۇلەستىرىلەدى.

ءار كىم وزىنە شققانين شمرپيدان (وتتىقتان)
جاسايدى.

العانب جازى (بۆلۈك - ۱۰ - ۱۱ - ۱۲)

ار	ارا	اراز
از	ازا	ازار

بۇلاردى دا بۆلۈك - بۆلۈك سىزىق بويى مەن
كەسىپ، ەكى بالا، نەمەسە وداقتاسىپ ەكى جاق
ۇشۇشتەن ۇلەسىپ الادى.

العانبان كەينى العانب سوزدەرىنىڭ قارىپتارىن
سالمايدى.

قارپ كۆپ شىققان جاعى ۇپاي سالادى.
ۇپاي تۇسكەن جاق ۇپاي سوزدەرىنىڭ مېارىن
جازادى.

قارپ ەش جاعىنا ارتىك شىقباسا، مار قايسىسى
العانب سوزدەرىن جازادى.

ۇپاي سالعان جاق وجولى مېرى سوزدە جازبايدى.

قىيىنىنىڭ ئاۋ. (ۋەرمەك... شېكە)

اراز	ارا	ار
ازار	ازا	از

وسى التى سوزدى بولەك - بولەك كەسكەننەن
كەيىن ەكەۋ-ەكەۋدەن قوسىب قىيىنىن كەلتىرىپ
بالالار سويلەم جاساۋلارى كەرەك. جاساعان سوي-
لەمدەرىن جازىب وتىرادى. (ەكى-ەكىدەن ارتىن-
الدىن الماستىرىپ قوسىب، وسى سوزدەردەن وننان
اسمۇ سويلەم مەن لەپەس جاساۋعا بولادى.

اقىل قات جاساۋ

ازا	ازار
اراز	ازار

ورا

و

ور

وراز

ورن ورا وراز

وزن وزار زور

وز وراز!
 وراز وزار.
 از وزار.

وراز، ورا!
 وراز وراز.
 از وراز.

• ر م ل ك - - خ ب ه ك

وراز	ورا	ور
زور	وزار	وز
اراز	ازار	از

بۇل نومۇر سوزدەن:

- (1) الدىگىي بۇرەتشە سويلەمدەر جاساتىۋ.
- (2) جاڭگىلىتىش جاساتىۋ.

سويله مددەر، ماسەلەن :

»وز، وراز»	»وراز وار»
»وز، وراز»	»وراز ورا»
»وز، وراز»	»وز، وراز»
»وز، وراز»	»وز، وراز»
»وز، وراز»	»وز، وراز»
»وز، وراز»	»وز، وراز»

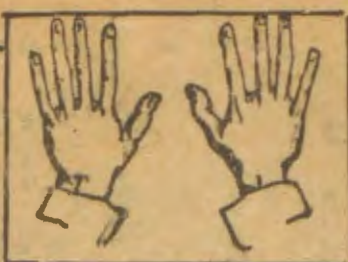
بۇلار ەكى سوزدەن قوسىپ جاسامانداغىسى،
 ەكى سوزدەن ەمەس، ءۇش سوزدەن قوسىپ
 جاساۋمادا بولادى.

ماسەلەن :

»وز، زور وراز»	»وراز، از ورا»
»وراز، از ورا»	»از ورا، وراز»
»از ورا، وراز»	»وراز از ورا»
»وراز از زور»	»وراز از ورا»
»زور وراز، ورا»	»زور وراز ورا»
»وز، زور وراز»	»وز، زور وراز»
»زور وراز ورا»	»زور وراز، ورا»

وسى سويله مددەر دەن جاڭگىلتپاش جاساتىۋعا دا
 بولادى. ماسەلەن مىناۋ تومەندەگى سويله مددەردى
 ءۇش قايتارا شابشاڭ - شابشاڭ ايتسا، جاڭگىلتپاش
 بولىپ شىعادى.

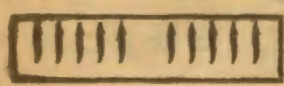
(1) زور وراز، ورا وراز!		(3) وراز ورا، از ورا
(2) ورا وراز، زور ورا!		(4) وراز ورا، از ورا

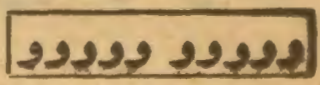
نار

ون

نان

ون ا

ون و

نازار

ون. ونان. ونان.

نار. نازار. ارزان.

ون نان. ون نان از.

ون نار. ون نار از.

وراز زور.

ونان نازار زور.

نار ارزان. ونان نان ارزان.

نان ارزان. نار ارزان.

ون	نان	نار
نازار	ارزان	ونان
از	زور	وراز

بۇلاردان: (1) سويلەم مەن لەپەس جاساتىۋ،

(2) جاڭگىلىتىش جاساتىۋ.

سويلەم مەن لەپەس جاساۋ برەتى الدىڭغىلارشا،

جاڭگىلىتىشى مېناۋ تومەندەكى سويلەمدەردى ئۇش

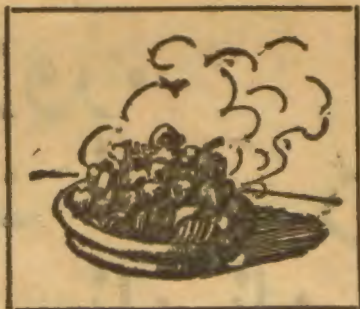
قايىتارا شاپشاڭ ايتقىزىپ جاساۋما بولادى.

(1) نازار نازار. (5) ون نان ونان ارزان.

(2) نان ارزان، ناۋ ارزان. (6) نازار نانار.

(3) نازار نازار، نار ارزان. (7) نانار نازار

(4) نازار نازار، نان ارزان. (8) نازار ازار، نار ازار.

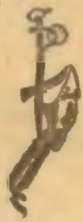

سوناسازان

اس. اسا. اسار. اسان. وسان.
 سان. سانا. سانار. سونار.
 اسان، سانا! وسان، ورا!
 اسان سانار. وسان ورار.
 اساننان وسان زور.
 نان - اس.
 ون - سان.
 ون - ازسان.

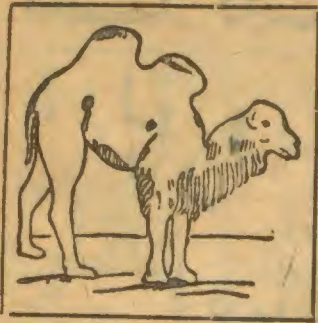
(ون زات - ون ات).

دەرمەك - ەگبەكە

	ارا			ارا	وسان
	نان		سونا	نان	سونا
	نار		اس	نار	اس
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	سان		سازان	سان	سازان
			سابان	اسان	سونان

مۇنى «دەرمەك - ەگبەكە» تۈرلەشە اينالدىرىۋعا بولادى. مېارىن بايانداۋ قاچەت ەمەس. مۇندا مېر - ەكى تۈرىنىڭ جوسپارىن كورسەتىپ وتەمىز.

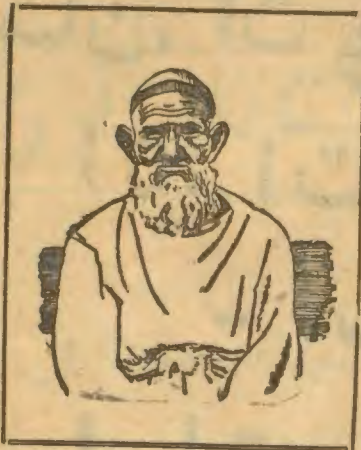
- (1) زات سۇگرەتتەرى تۇتاس تۇرادى. اتجازىۋ-
 لارى سىزىق. بويى مەن بولەك - بولەك كە -
 سىلەدى. ولار قارتاشا ۇلەستىرىلەدى. زاتتار اتتارى
 مەن جابىلادى. زاتى جوق تەك اتىن ۇستاب قالعان
 ەكەۋى ون سوزدى ۇلەسىب الادىدا، جازىب شىعادى.
 (2) زات سۇگرەتى بارلارىن دا بولەك - بولەك
 كەسىب الىب، ولاردىدا، زاتتارىن دا ۇلەستىرىب،
 زاتى جوقتارمەن، اتى بار- زاتى جوق قاعاز شىققان
 ادامدارعا جازدىرىۋ. ارتىنان جابىقانى اياقىشى بولدى،
 قاعاز ۇلەستىرەدى. باس - اياق كىتابتا باسىلعان
 ىرەتىنە قاراي؛ ماسەلەن، 1- ىنشى ارا، 2- ىنشى نان،
 3- ىنشى نار.....

ат

атан

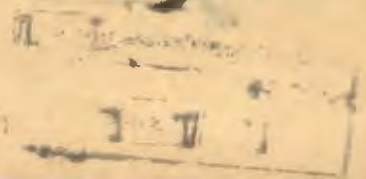
ата

2006. 11. 11

татар сарт

ат. ата. атан. тар. тара.
тарат. от. отар. тас.

تاستا. تاستار. تاتار. سات. ساتار.

تازا. تازار. تازارت.

اسات، ات و تنات!

وسان و تناتار.

وسان، ات و تنات! ات و تنات.

اتا، ات تارات!

- اسات تاراتار.

اسات، ات تارات!

- ساتان تارار.

ساتان، ات تارا!

- ات تازا.

ات	اتا	اتان	تارا
تارات	وتتار	وتتات	تاتار
تازا	تازارت	سارت	سات
ساتان	ساتار	اسات	سازان
سان	نار	وتتاتار	ارزان

بۇلاردان:

(1) سويلەم جاساتىۋ. سويلەم جاسانمۇ بىرەتى
الدىڭغىلارشا.

(2) چاڭگىلتپاش جاساتىۋ.

تومەندەگىدەي سويلەمدەر جاساتىپ، ۇش
قايتارا شابشاڭ ايتقىزسا، چاڭگىلتپاش بولمىش شىعەي.

(5) سارت، سازان سات!

(6) تاتارات وتتاتار.

(7) اسات اتام اس اساتار،

اس اساتار اساتار.

(1) اسات اس اسات

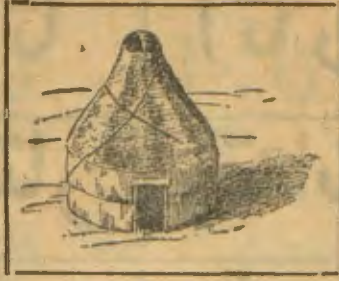
(2) اساتتار اس اساتار.

(3) اسات، از اسات!

(4) سارت، سازان تازارت!

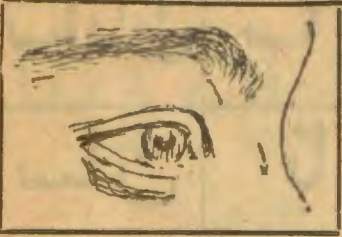
قارا

قوس

اق

قاس

قازان

قاز. قازا. قازان. قازاق.

قون. قوناق. قوس. قوسار.

قوساق. قار. قارا. قاراس.

قارت. قاس. قاسقا. قارقاس.

قارت، اسقا قارا! قاراقاس قوناققا
قازان اس!

- قازان قارا قوستا. قارا قاس قوناققا
قازان اسقان.

قوناقتا قوسار ات. اتتار و تتا.
قوناق قوستا توق. اتتار و تتا توق.

ی

تاری قاسق قازی

قازی. قازبق. ساری. ساریبق.

تاری. تازی. توری. بق.

بقتدن. بس. بستدق. سدن.

قدس قدسقا. قاراز. قالدق توق.

تاری - ازبق ؛ قازی - ازبق ؛

نان - ازبققا قازبق.

قوناق از و تدرار، اندق سنار.

قاز اریق. قازی اریق.

تازا اریق. تازی اریق.

قازی اریق. قاز اریق،

تازی اریق، تازا اریق.

سەن ئاتنا زات اتى.

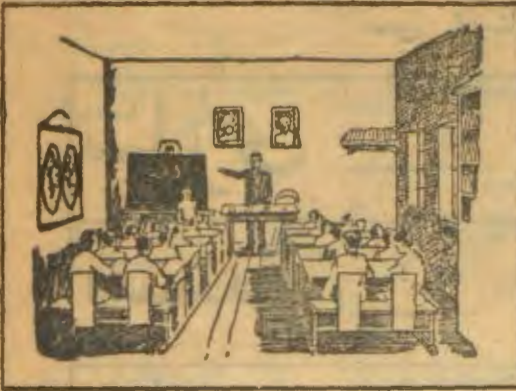
سارى _____	تورى _____
ئىستىق _____	سىنىق _____
ساسىق _____	قىسقا _____
قاتار _____	قىزىق _____

بۇلاردىكى ۶ ار فايسىسىنا بىر- بىردەن جارا بىلەتۇن وقىب كەتكەن سوزدەرىنەن زات اتىن تابتىرىپ جازدىرىۋ.

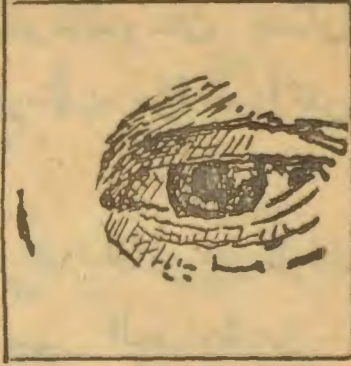
حاتقاتابا الماسا، ارتىنداغى وتكەن ساباقتاردان قاراپ وسى سەن اتتارىنا ۋىلەسەتۇن سوز الىپ جازىۋ.

نان	قازىق	ازىق
-----	-------	------

وسى ۋىش سوزدىكى بىرەۋىنىنىڭ ايامىن وزگەر- تىپ ماقال جاساۋعا بولادى، قايدىسىنىنىڭ ايامىن قالاي وزگەرتىپ ماقال جاساۋعا بولادى؟

توب سابق

قاباق باس تاباق

ساب. ساپا. سابق. سابىن.

تاب. تابا. تابان. تاباق.

ساباق توپ قاباری تاقر بعتی.

باسان، باستا!

قدر باسی توپ.

توپ تاب تارتسی تاقر بعتی

توپ باسی باز بقان.

توبتا وسان، قوسان، اسان،

ندسان، وراز، نازار بار.

توبدقتی توقان بار، تاراقتی

توقبان بار، تابمن بوقان بار.

قاتننان قارا قاس بار.

ونان باسقا و تیز - قدر بقتاب

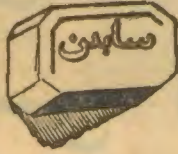
قازاق بار،

لزاراق ورسستان، سارتتان بار.

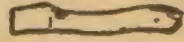
كسىم
تابقان جابادى،

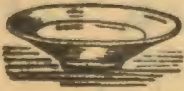
سابا

سابون

ساب

تاباق

تابا

تاب

قاقبان

قاقباق

قاب

بۇل توغىز زات - توغىز ات
توغىز زاتنىڭ اتىن توغىز قامازغا جازىب،
كورسەتكەن تۇردە سىزىق بويى مەن كەسىپ، توغىز

تابادى؟
 تابماغان جازادى.

سابا	سابدىن	ساب
تاباق	تابا	تاب
قاقبان	قاقباق	قاب

بالاعا قارتاشا قاراماستان ۇلەستىرەدى. پالەن سوز
 شىققانىمىز جاساۋىل بولامىز دەپ ۇۋادەلەسەدى.

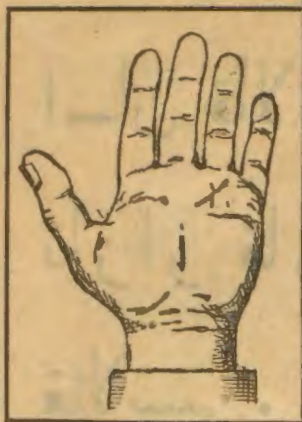
ماسەلەن «ساب» دەگەن سوز شىققانىمىز
 جاساۋىل بولايىق دەسە، سول سوز شىققانى
 جاساۋىل بولسۇن، ويىن باسقارادى.

توعىز ات جازىلغان قاعازداردى ارالاستىرىپ،
 بىرەۋىن السب، قوللىندا جۈمب تۇرىسپ،
«كىم تابادى؟» تابقان جابادى، تابىغان جازادى،
 دەيدى.

پالەن سوز دەپ ايتقان بالا تابسا كىتابتاغى
 زاتتى تابىلغان اتى مەن جابادى.
 ول مىندەتتەن قۇتىلادى.

بىر تابقاننان كەيىن تاغى تابقىسى كەلسە
 ايتىۋعا بىقتىيارلى، بىراق مىندەتتى مەس.
 تابىسا، تاما الماعان سوزىن جازادى.
 بۇعان توعىز بالاعانا مەس، قانشا بالا بولسا
 كىرىسپ ويىن بىرەدى.

تەك ساباقتاس بولۇۋ شارت.

ال ال الاقان

اققالا

بال. بالال. بالالار.

قالا. قالااق. قالاتا.

الا. الاقاز. الاتازى.

ال، بالالار، اققالا سالالمق!

اسان قالاق السن. قار قازسن.

نازار قار تاسسن. وراز قار

قالاسن. قوسان قوناق بولسن.

بولاتقان اقساقال بولسن.

ول قوناق قاسنا وترسن،

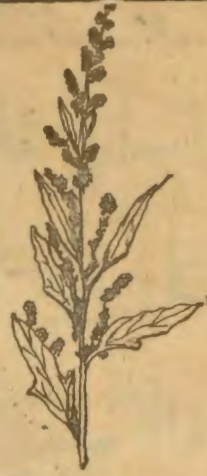
برستی قازان اسسن،

تاسقارا تاباق تارتسن.

اققالا استی بولسن!

كسب تابادی؟

توری الاقاز

الات

الابوتا

بالمق

بالا

الاقان

قالب

قالتا

بالتا

مؤنبك دا سته و بره تی الدكعشا.

توری الاقاز	الات	الابوتا
بالبق	بالا	الاقان
قالدب	قالتا	بالتا

PK
19476

ГОС. БИБ. ПОТТКА
КазССР им. А. С. Пушкина
ИНВ. № 095533

كىم جاڭگىلىپاش جاسايدى؟

قايتا	9	از
قارالادى	تورى الاقاز	قاراالات

وسى تۇرعان التى بولەك سوزدەردەن ەكى
اۋىز جاڭگىلىپاش جاساتىۋ.
جاڭگىلىپاش جاساۋ ءۇشمن بولەك-بولەك كەسىۋ
كەرەك.

داق

وداق دالالا

اتباقيل ،

مانا التي بالا وداقتاسب اتباقيل اتتى .
اسان ، وسان ، قوسان دالا بالالارى
وداق بولدى .

وراز ، نازار ، نسان قالا بالالارى
وداق بولدى .

ساقا سالسب ، اساندار اتتى .
قوسان ساقانى اتتب التي اسق الدى .
نازارلار اسقسز قالدى . اساندار دان
التي اسق قارىز الدى .
قاقباقيل قاققاندا ونان دا نازارلار
قالدى .

قاتا وقىعان جاق قايتا وقىيدى.

التي بالا وداقتاسىب اتباقىل اتتى.

دالا بالالارى وداق بولدى.

قالا بالالارى وداق بولدى.

اساندار اتتى. التي اسىق الدى.

نازارلار اسىقسىز قالدى.

اسانداردان اسىق قارىز الدى.

قاقباقىلدىن دا نازارلار قالدى.

وسى 8 سويلەم سوزدى 8 بالادان وداقتاسىب

باسكە وقىيدى.

باستەرى قاتا شىعارماۋ: شىعارعان جاق قايتا

وقىۋ. بالاباسىنا بىر سويلەمىننن وقىيدى.

بىرى قاتالاسىسا، قاتاسى وداغىنىڭ بارىنە

جۇمادى.

قاتالاسقان جاقتان بىرەۋى بۇتىنن ماقالانى

قاتاسىز وقىب شىقسا، وداقتارىنىڭ قاتاسىنىڭ

بارىن جۇۋادى.

بىر كىم وقىعان سويلەمىننن قاتا شىعارسا،

سويلەمىن قايتادان وقىيدى، تاغى قاتا وقىسا، تاغى قايتا

وقىيدى، ەكى بىرەت وقىعاندا قاتاسىن تۈزەپ وقىي

الماسا، قاتا وجاقتىڭ موينىندا قالعانغا سانالادى.

ونى جۇۋىۋۇ مۇشىن وداقتارىنان بىرەۋ بۇتىنن

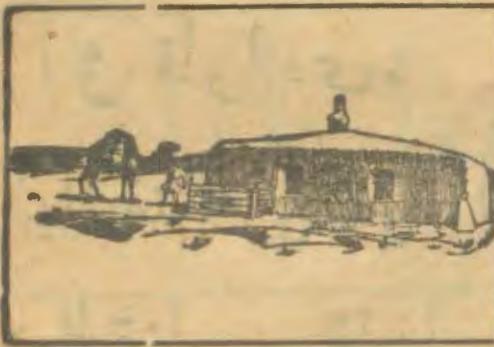
ماقالانى قاتاسىز وقىب شىعىۋ كەرەك.

ول قاتاسىز وقىي الماسا، وزگە لەرى وقىۋ

كەرەك.

تاۋاۋ و تاۋاۋ

اۋىل قىستاۋ

ۋ-اۋلاۋ. وت-وتاۋ. قىس-
 قىستاۋ. باس-باستاۋ. ساۋ-
 ساۋىق، ساۋلىق. بالىق اۋلاۋ.
 اۋقاراۋ. قىستاۋ قورىۋ

بالمق اۋلاۋ.

اۋىل قىستاۋدان السى وتىردى.
 وتاۋ بالمق اۋلاب قىستاۋدا قالدى.
 اۋىلدىن اقان بالمققا باردى.
 اۋ قارادى.

بالمقتان 5-6 الدى.

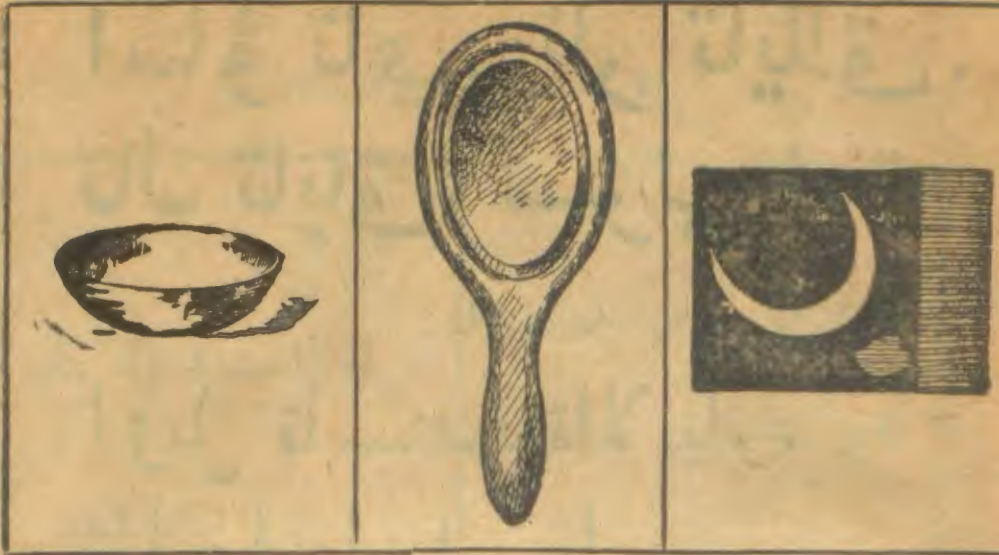
بالمقتارىن قابقا سالدى.

قابىتى ارقالاب الدى.

ارقاسى بولس قالدى.

مۇنىدا وداقتاسىپ باسكە وقىۋ.

تارتىبتىرى دىگىچىشا.

ای اینا ایاق

نای تایلاق قوی

تولدیق ای . تازا اینا .

اساؤ تاي. نار تايلاق.
تال تاياق. سدرلى اياق.

بازار.

اۋىل قاسندا قالا بار.

قالادا بازار بار.

بازاردا تالاي زات ساتىلادى.

تالاي زات المنادى.

قازاقتار قوي-قوزى، تاي -

تايلاق ساتادى.

بازاردان ولار اياق-تاباق، اينا

تاراق سىياقتى زاتتار الادى.

بايلار بازاردان السب، اۋىلداردا

ساتىب بايدا قىلادى.

قايىسىن قايدا قويۇ.

<p>اۋىل قاسىندا قالا بار.</p>	<p>قازاقتار قوي - قوزى، تاي - تايلاق ساتادى.</p>
<p>قالادا بازار بار.</p>	<p>بازاردا تالاي زات ساتىلادى؛ تالاي زات النادى.</p>

بۇ تورت بولەك سويلەمدەردى تورت
بولس كەسكەننەن كەين سويلەۋ جۇيەسى مەن
بالالارغا قويدىرىۋ.

قويا بىلگەنى قۇتىلادى، قويا الماعالى
قويىپ بەرگەننەن كەين جازادى.

فولاق

ف

فول

(بالا)

قولاق

ۋر. بۋر. تۋر. قۋر-قۋر.
قۋراۋ. سۋراۋ. وۋ. وۋىق.

سۇۋ. سۇۋىق. سۇۋات.
ۋلىۋ. سۈلىۋ. ۋلى. ۋۋلى.
سۈلى سۈۋلى.

اتتادا اقل بار.

اساندا اتتى باسقا ۋراتۇن قىلىق باردى.
تانىس ورسقا قوناققا بارا تۇن
بولدىق.

اۋىل اتتارىن ۋستاي باستادى.
اسان تايى ۋستاتبادى.

قۇر - قۇرلاب قۇۋا - قۇۋا اسان
بولدىردى.

تايىنا نزا بولسب، ۋر سىب، بلاستاب
وتىردى.

تايى ونىسىنا قۇلاق اسبادى،

قايسىسىن قايدا قويىدۇ؟

<p>قۇر - قۇرلاپ قۇۋا - قۇۋا اسان بولدى.</p>	<p>تايى ونسىنا قۇلاق اسبادى.</p>
<p>تايىنا نزا بولس ۇرسىپ، بلاستاب وتىردى.</p>	<p>اۋىل ات ۇستاي باستادى.</p>
	<p>اسان تايى ۇستاتباد .</p>

مۇنىڭدا سىتەتىۋ برەتى الدىغىشا.

اش

شابق

شال

اش شال. اق شاش.

شالاب — اس.

شاقشا — دس.

شابق — بالق.

اش شال.

مىناۋ سورلى شال.

بويىنا نازار سال.

ساقال - شاشى اق.

قايراتى قايتقان شاق.

بالادان ادا.

قارادان تازا.

اۋقاتى - شاباق.

سۇۋ سىنى - شالاب.

اياقتاشارق.

قاتقان اش، ارق.

شاباقتان، شالابتان

بولسىن با قارق؟

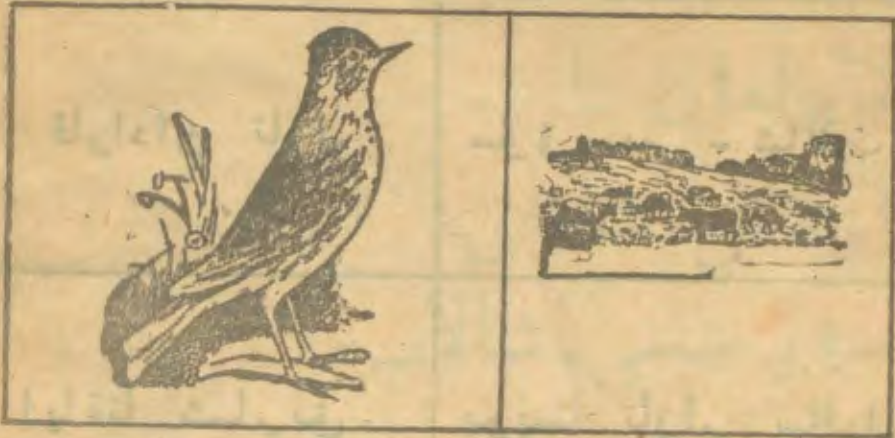
خولاپنا قاراي، قوس سويلەمنەن قويۇ.

اۋقاتى - شاباق.	قاتقان اش، اربى.
مىناۋ سورلى شال.	ساقال - شاشى اق.
قارادان تازا.	سۇۋ سىنى - شالاب
اياقتا شارىق.	بويىنا نازار سال!
قاپراتتى قايتقان شاق.	بالادان ادا.

بۇلاردى ۇيقاسىنا قاراي قوس - قوستان قويغىزىۋ.

اعاش

توعاي تورعاي

قارعا. تاغان. تارعاق.

قارلشعاش. ساندشعاش (بوزبيل).

توعايعا سايران.

قىستاۋ قاسى توعاي.

توعاي تولعان اعاش.

اعاشتا سايراعان سانداعاش.

بۇتالاردا تورعاي.

سۇۋ بويىندا شۇۋالاعان شاعالا.

قىزغىش، بالشىقىشى.

ولاردى اگىدىب قالماقتاعان قارشىعا.

قۇستار داۋسى قوسىلعاننان.

توعاي باسى ۋۇ - شۇۋ.

توعايدى ارالاب، ايقايلاب،

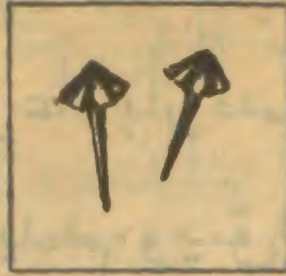
اسىر سالىب، سايران قىب،

اي تۇۋا اۋىلعا قايتتىق.

قابىلىق قاندا توياسىن؟

<p>توعاي تولعان اعاش.</p>	<p>اعاشتا سايراغان ساند اعاش.</p>
<p>قىستاۋ قاسى توعاي.</p>	<p>ولاردى اكدىب قالىقتان قارشىما.</p>
<p>سۇۋ بويىندا شۇرق لاغان شاعالا، قىزغىن بالشنىقى.</p>	<p>بوتالاردا تورعاي.</p>

بىستەنۇ بىردى الدىكىلارشا.

مىق

قامسى قارماق

قارماق سالو

موز تايعاق. تابانما مىق قاقتىم.

قارماقتى سايلاب القىم.

قارماق سالماقغا بار دىم.

مۇزدى ويدىم. ويىق باسدىنا قاماس

قاسنادىم. وعان وتىردىم. قارماق

باسدىنا ماي شانمىشىم. قارماقتى سۇۋعا

سالاردا ايتاتۇن «ال» بالىق! ال،

بالىق! ال، اۋىزعا سال، بالىق!

ونى ايتتىم.

قارماقتى قوزغاب-قوزغاب قويدىم

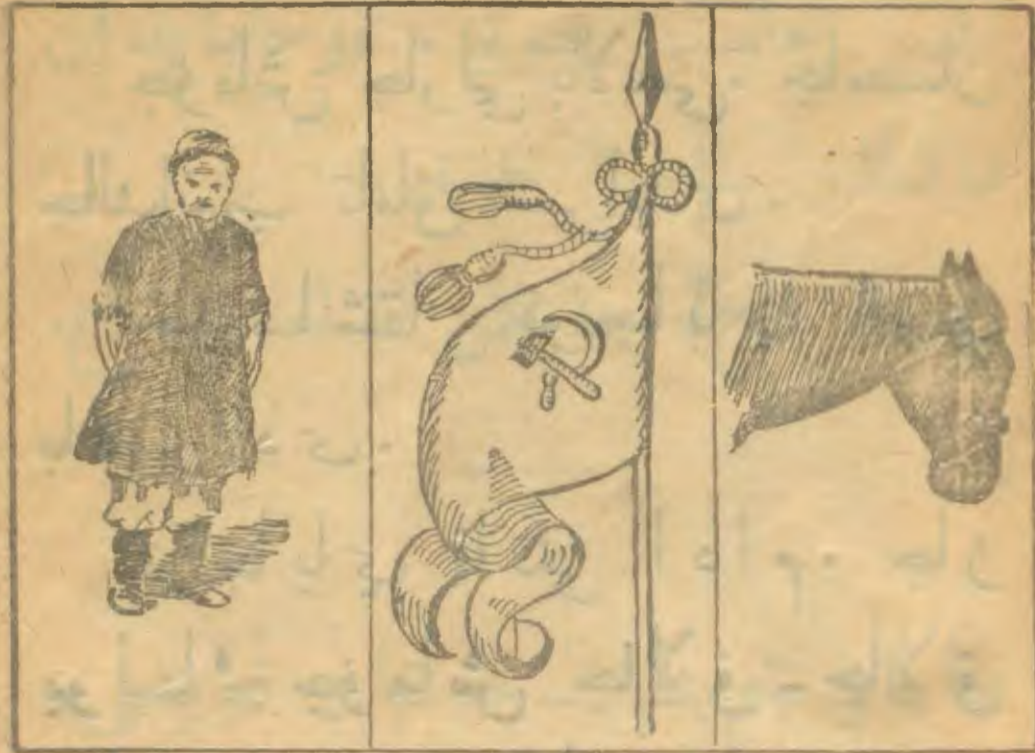
وتىرمدىم. بالىقتار قارماقتى تارتىپ

تارتىپ قىلادى دا تاس-تايدى.

قارماقتى ۇزاعىراق تارتقان شاققا

تارتىپ قالدىم. قول باسدىناي

الابوعا الدم. تاعى سالدم، تاعى
 الدم: تاعى سالدم، تاعى الدم.
 قاس قارايعانشا ونشاقتي بالبق
 السب قايتتم.

جال جالاو جارلى

بلاج . موقتاج . جول .
جولاق . جوت . جورت .
جاس . جاسا . جاساسين .
جاي . جايا . جاياۋ . جايداق .

جۇ ماش .

جۇ ماش جارلى بالاسى . جاسنان
جالدانىب تاماق اسرايدى .
جۇ ماشقا قوجا باي قوي
باقتىرادى .

قوجا باي قاتتى ادام . جاز
بولسا ، جۇ ماش جالاق - جالاق
بولىب ، قويدى جاياۋ باعادى . قىس
قوي دا باعادى ، وت دا جاعادى .

جاز قورادا قوي جانىندا جاتادى.
 قىس جاس بىزاۋ، جاس قوزى
 جانىنا جاتادى.

جۇماش جايىن ويلايتۇن جانى
 اشىر جاقىنى جوق. قوجا بايدان
 قۇتىلار بلاجى جوق.

تايلرما بلاج؟ جۇملىش اقلعا مۇقتاج.

جاياۋ قويشى - جاتقان قويشى.
 (مۇنى كىم ايتقان؟ تاغى نە دەگەن؟ نەگە

ولاي ايتقان؟)

وڭ قوڭ فایسی! سول جاق وڭ جاق

جالاڭ باس جالاڭ اياق جالاڭ ماش

جارلى - جالاش تويى.

قالادا العاش بولعانىم سول. قالا
 جايىنا شور قاقبىن. شايعاقانىب السب.
 فالانى قاراۋعا شىقتىم. قالانىڭ
 تاۋىعى شوۋلاب، اربالارى
 سالدىرلاپ جاتتى. قاقبالارىندا
 قىزىل جالاۋ. ازىراق تۇرغان سوڭ
 اق ايرىقىشا مىناداي سالدىردى
 قولاعىم شالدى:

تات - تىرا - راتتام، تات - تىرا -
 راتتام، تات - تىرا - راتتام، تات
 تات تام». ونىڭ ار جاعىندا جىرلاغان
 پالالار داۋىسى شىعا باستادى.
 ماناعى سالدىر دا، جىرلاغان داۋىسى دا

جاقئنداغان سايىن زور ايدى. قالانى
جاگىمىر نقتىردى .

قاراسام جالاڭ اياق، جالاڭ باس،
قول - پوربايى جالاڭكاش بلعبي جاس
بالالار. قولدارىندا قىزىل جالاۋ،
الدارىندا قىزىل تۇۋ. بارابان قاعىبە
جىر جىرلاب بارا جاتىر. ماناعى
ايرىقىشا سالدىر باراباننىڭ سالدىرى
بولىپ شىقتى .

اڭ-تاڭ بولىپ ازىراق تۇردىم.
سونان سوڭ قاپىرغىلاب قالماستان
قالادان شىعارىپ سالىپ قايتتىم .

ماقال . بلعبي قويىشى بولساڭدار، قۇل بۇلارسىن؛

بلعبي تويىشى بولساڭدار، قۇۋ بولارسىن .

(نۇۋ كەدەي ماھاناسىندا) .

اپا شاپان بايپاق

قالپاق جاپالاق جاپدراق

۱۱
وېا - وپا . شاپان - شاپان .
ساباق - ساپاق .
سابار - ساپار . سابدور - سناپدور .

اقشاقار .

شولپان ۋېقىمى قانسى وياندى .

قويغان ورنىنان بايپاعن تاۋىب

الدى . قاپتال شاپاننى جامىدى .

تسقا سىقسا ، دالادا جاپالاقتاب

جاۋىب جاتقان قار .

اۋىل اينالاسى اپپاق ، قورا -

شىلقىلداغان باتپاق . اعاش باستارىن دا

اق جاپىراق جابقان . شولپاننىڭ

قوسپاق تايلاعى قوستى بىقتاب تۇر .

شولپان وعان شوقپت جاپتردى.
 شايدان سوڭ شولپان ساباققا
 بارىۋعا جيىنا باستادى. اپاسى
 شولپانغا، قالپاعن تاستاتبە جىلى
 ورامال تارتتى.

شولپان ساباقتان قايتقاندا جولىندا
 بلعبي قاراتسقان، اعزباق* ويناعان
 بالالار ۇششردى.

(* اعزباقى ورامال جامى جىلماڭ دەپىدە.

ه

مەن

ەر

سەن

مەن تۇرمەن . مەن وتىرمەن .
سەن تۇرسەن . سەن وتىرسەن .
ول تۇر . ول وتىر .

مەن تۇردىم . مەن وتىردىم .
سەن تۇردىڭ . سەن وتىردىڭ .
ول تۇردى . ول وتىردى .

تاڭرەتەڭ .

مەن ەرتە جاتىپ ، ەرتە وياندىم .
ويانىپ ازىراق جاتقان سوڭ ،
تەرەزە اعارىپ ، جارق بولا باستادى .
قوناقتاردا ەرتە ويانغان بولار .
تاڭ اتىسى مەن تۇرىپ بەت -
قولدارىن جۇۋدى . اتتارىن سۇۋارىپ
ەرتتەپ قويدى . اپام تۇرىپ
ساماۋرىن قويدى .
شايدان سوڭ قوش ايتىسىپ
قوناقتار اتتاندى .

ەلەك تەكە كەسە

ەلەك، شەلەك، كەسە -
 دىس. ەسەك، تەكە،
 سەر كە - مال. شەشەك -
 اۋرىۋ. تەرەك - اعاش.

تەكە مەن سەر كە .

تابىن تايقار بايدىڭ اۋىلى سىبىي
 بولدى . ول اۋىلدىڭ قويندا
 تەكە دە ، سەر كە دە بار ەن . مەن
 تەكە دەن قورقامن سەر كە دەن

قورقبايمىن؛ ازبانان قورقبايمىن،
قوشقاردان قورقامىن.

بەس التى بالا سۇۋعا شومىلا
باردىق. تايقاربايدىڭ قويى سۇۋ
باسىندا جاتىرەكەن. سەرگە جاردى
جاعالاب، سۇۋاتقا كەلە جاتتى.
سۇۋات باسىندا تەنە جاتىرەكەن.
تەكەتەك تۇراما؟ تۇراسالا ۋەتەندى.
سەرگەدە قاشباي تۇرسىب الدى.
سارت - سۇرت قاعسىپ قالغان
كەزدە، تەكەرتىنداعى سۇۋعا
قۇلادى. سەرگە سۇۋاتقا قاراي
كەتە باردى.

چاشمىنپاش. باي تايقارباي، قويىڭدىق شاعىلغا
جەي، تايقارباي (مۇش قايتارا شابشاڭ ايتىۋ).

بىز

ىز

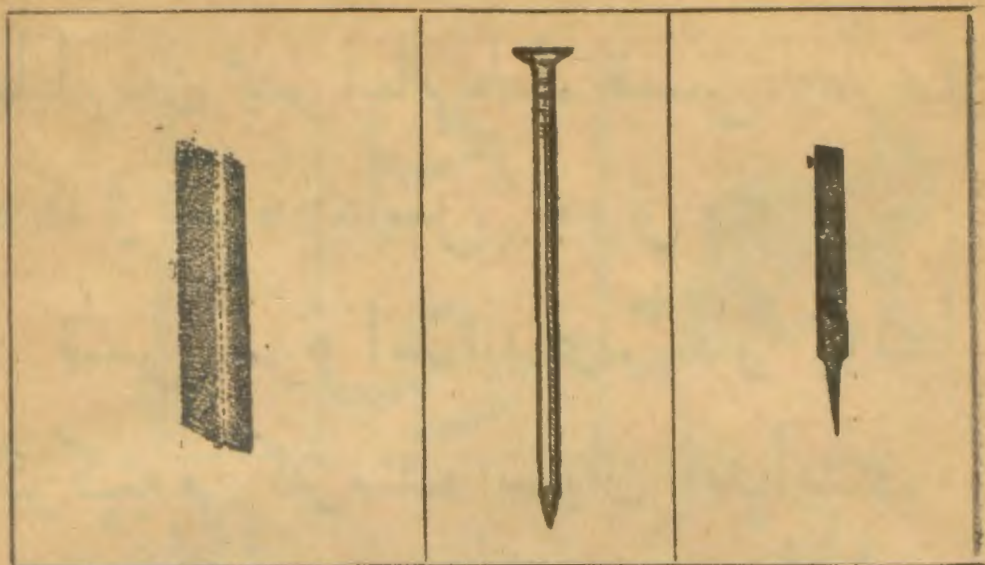
بىزدىكى.

بىزدىكى ادام جاعىنان جارلى
 ە مەس . بىراق جۇمسىكە رىسىز
 از . بىز ىرىلى - ۇۋاقتى جەتى
 جانىبىز : باپام ، اپام ، ەكى اعام ،
 بىر ىنىم ، ەكى قارىنداسىم بار .
 بىر اعام اۋرىۋىلى . جۇمسىقا
 جارامايدى . بىزدى اسىرايتۇن

باپام مەن ۋېر اعام عانا. قىسى - جازى
 ە كە ۋىندە دامىل جوق .

قىس كىرە ايدايدى. جاز بولسا
 كوكتەم كەزىندە سابان ايدايدى ،
 تەزەك بىلەيدى؛ ونان كەيىن پىشەن
 مەن وراق جۇمىسى تەلەدى . ول
 بىتكە نشە قورا - قوبىسى وگدايتۇن
 كەز بولسۇپ قالادى . قىستاۋعا
 قونعانشا سونى مەن بولادى .

بۇل جىل بويى سىتەيتۇن ۋىرى
 جۇمىستارى عانا. ۋساق جۇمىستارى
 تولسۇپ جاتتى .

هكەڭ شەكە تىكەس

تىگىن .

هتەگم توزىب، كىمىڭ دەن قالدى .

باپام تىگىن تىگىڭگە ەرش ەتىشىنى

الدىردى .

قوبدىمىن قولتەننا قىسىپ،

شايبى جاتقاندا ەرش

كەلدى. اپام كەبەجە دەن بىلغارنى
 الې، ەتىكىشىنىڭ الدىنا تاستادى.
 ەتىكىشى بىلغارىدان كەرەگىن
 كەسەب - كەسەب الدى. شىلابشىغا
 سۇۋقۇيىمىب كەسەب العانىن سوغان
 سالدى. سۇۋعا مالشىب - مالشىب
 الدى دا كىيىز استىنا تەسەب قويدى.
 اپام تارامسى ەستى.
 ەتىكىشى ەگەۋىن الې بىزىن ەگەدى.
 سونان سوڭ تىگىۋگە كىرىستى.
 تىگىسىن بولغاننان كەيىن
 شەگەلەيتۇن جەرلەرىن شەگەلەدى.
 ەتىگىم كەشكەگە دايار بولدى.
 باپام تىگىنىشىگە ەكى سوم بەردى.

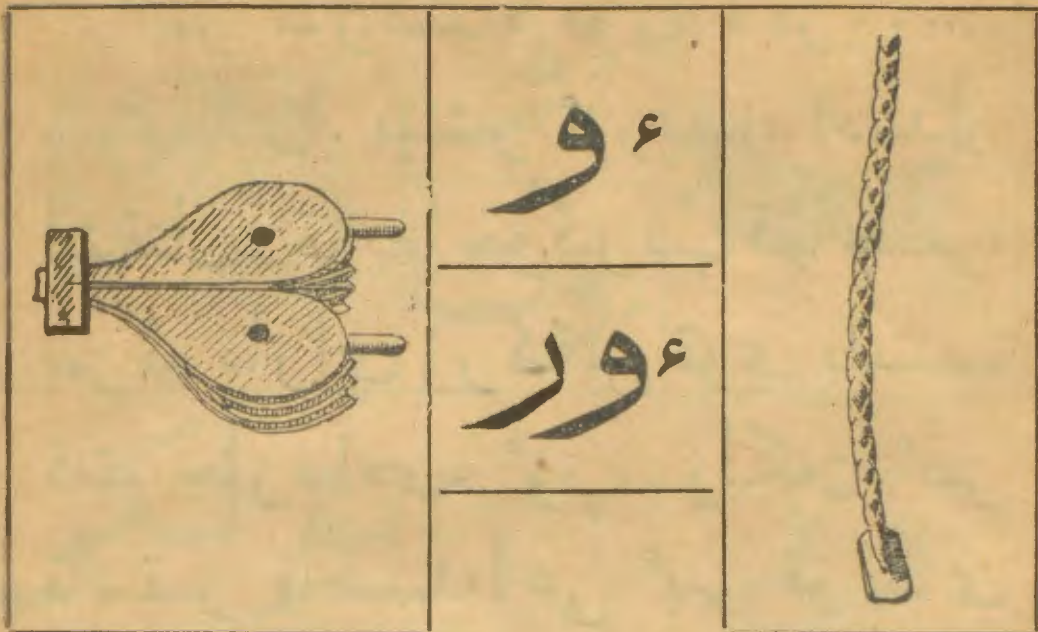
ءُر تۇلكى

ۋتتە تۇلكى ۋرەدى دەيدى.
كۆزەت،

كۆزگە تايانغان كەز. ءتۇن سالقىن.
اي جارىق. قىز - بوزبالا التى باقان
قۇرسىب، قوي كۆزەتسىب و يىناپ
ءجۇردى. مەندە باسقا بالالار مەن
بىرگە سوندا و يىناپ ءجۇردىم.

۱۰۰۰۰ بىر مەزگىلدە قوي دىر
 ەتە قالدى . بىتتەر ۋىر سىب ، ادامدار
 ايتاقتاب ، قويعا جۇگىر سىب كەلە جاتىر .
 بىزگە قاراي ۋىر ككەن قوي باسىمىب
 كەتە جازدادى . ۋىپ - ۋىلكەن بىر
 قاسقىر قاسسىمىداغى بىر قويدى
 تارتىپ قالدى دا كەتە باردى .
 بىتتەر ۋىر سىب ، ادامدار ايتاقتاب ،
 شۇۋلاۋ مەن قالا بەردى .
 قويلار ۋىلمىسىب جاتباي ماگىراي
 بەردى . قویشى بار سىب ، قاسقىر
 تارتقان قارا قويدى اللىب كەلىپ ،
 ۋىدىكى جانىنا بايلاپ قويدى .

ماقال . قۇتتى قوناق كەلسە ، قوي ەگىز تابادى ؛ قۇتسىز
 قوناق كەلسە ، قويعا قاسقىر شابادى .

ءورم كوريك

ءوت - ءوت . ءور - ءور .

جۇگەن جۇمىسى .

باپام جۇگەنى توزىب جاڭما جۇگەن

ستە تىبەك بولدى .

باپامنىڭ بىلەگەن قايسى باردى .

سول قايسىتى سىب تۇيىنىشىمگە باردىق .

تۇيىنشى قامشى ءورسب وتىر
 ەكەن. ءورمىن بىتىرىپ، توبشىلاب
 جاتقان مەزگىلدە كەلدىك. باپام
 قارادى دا سەگىز تاسبادان ءورسب
 جاتىر ەكەنسىن دەدى.

تۇيىنشى قايسىتى كورسب،
 بىر جۇگەن شىعارلىق ەكەن،
 سۇۋلىق كەرەك دەدى.

سۇۋلىق سوقتىرىۋعا ۇستاغا
 باردىق. ءتوس، كورىك،
 قىسقاش دەگەندەردى سوندا
 كوردىم.

ۇستا كومىر كەلتىر، سوعىب
 بەرەين دەدى.

اكهسى اجهسى

سونار .

وقمى توقتالمىب، ۱۶ اېش ون به س
 كۇن دەم السقا كەلدى، ۱۶ بىر كۇنى
 مەن اېشتىكىنە بارىپ قوندىم .
 اېشتىكى اكهسى اڭ اۋلايتۇن .
 تازىسى ، بۇركىتى يولاتۇن . تاڭ
 سارىنەن تىسقا شىعب كەلدى دە :

قاتىن، تۇر! وت جاق! قۇرت جىلت!
 بۇگۇن سونار ەكەن دەدى، ەبىشتىڭ
 اجەسى تۇرىب قۇرت جىلتتى.
 قۇرت شىكەنشە تاڭ دا ەابدان
 اتىب قالدى.

مەن دە تۇردىم، تىسقا شىقسام
 تۇندە قار جاۋعان ەكەن. جاڭا قار
 ۇلپالانىب اپپاق بولىپ جاتىر ەكەن.
 ەبىشتىڭ اكەسى بۇرىكتىن قولنا
 قوندىرىپ، تازىسىن ەرتىپ اڭعا
 شىعبى بارادى ەكەن.

ۇيگە كەلسەم، ەبىش ەلى ۇيىقتاب
 جاتىر ەكەن. اجەسى ارەڭ وياتتى.

ماقال. مېت جۇيرىگىن تۇلكى سۇيمەس. ايبار كەرەك،
 ەال كەرەك؛ ەالسز ايبار نە كەرەك. ەم ەمگە كۇلەر. ەم
 ەدە كىگە كۇلەر.

مانال. اكە دەگەن مەن جان قالماس.

ا ب پ ت ج د ر ز
 س ش ع ق ك گ گل
 م ن و و ؤ ه ي

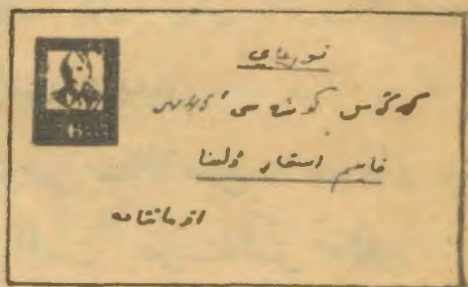
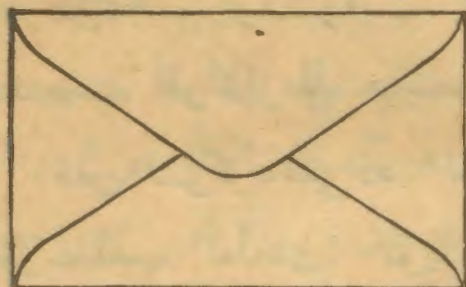
ءالب - ءبى .

بۇ ئۇن مۇعالم ۈلكەن قاعاز اتەلب ءبىلب
 قويدى: قاعاز بەتىندە قارپتار ۈلكەن - ۈلكەن
 بولب جازىلعان. استىنا «ءالب - ءبى» دەگەن
 ءسوز جازىلعان.

مۇعالم «بىتكەن قارپ وسى. مۇندا تانىمايتۇن
 قارپتارىڭ بارما؟» دەدى.
 «بىز - «جوق!» دەدىڭ.

- «اشە، قارپتىڭ. بارىن ءبىلب بولدىڭدار؛
 ەندى قانداي ءسوز بولسادا وقىۋعا جارايسىنەنار» دەدى.

«مناۋ قارپتاردىڭ باستان - اياق برەتى مەن تۇرعانى. بۇل «قارپ برەتى» دەپ اتالدى. قارپتاردى تۈگەل ايتىۋ كەرەك بولغان كەزدە، وسى برەتى مەن ايتاسىندار. قارپتى برەتتى ورنىنان تابىۋ كەرەك بولغان كەزدە دە وسى برەتى مەن بۇ دەيسىندەر» دەدى.

قات

قاتىش اپاما قات جازايسى دەپ تالاي وقتانىب، جازباي قوياتۇنمىن. ۇيتكەنى - بىلمەيتۇن قارپقا كەلگەندە توقتاب قالاتۇنمىن.

مۇعالىم قارپتى تۈگەل بىلىدىگىدەر دەگىن سولق، قاتتى قۇۋانىب قالىدىم.

قولعا قاعاز بەن فالامدى الدىم. قاعاز بەتىنە بلاشكىدى سالدىم.

بۇلاي دەپ جازدىم:

قادىرلى قاتىش اپاناي!

مەن قارىپتىڭ ۋەبارىن تانىمىمەن . قانداي ۋەسوز
بولسادا وقىمىمەن . جازىۋىم قانداي ەكەننەن وسى
قاتىلن بايقارسىز .

مۇعالىم كۆپ وقىپ، كۆپ جازىڭدار، كوزدەرىڭ
قانغىپ، قولدارىڭ جاتتىعادى دەيدى .

مەن سۆگرەتتى دە ۋە تاۋىر سالامەن . بويىۋىم
تاۋسىلىپ كەلەدى . بويىۋىم البى بەرسەڭىز ەكەن .

اقش .

مۇتتىڭ 2-سى .

(1) جۇمباق، تىي دەسەم، تىيەيدى؛

تىيە دەسەم، تىيەدى .

(2) جۇمباق . ۋىش باتىر قولدارىنا الدى نايىزا .

سۇۋىش بىر شۇقىردان قىلدى قايللا .

نايىزامىن قار ۋىستىنە سۇۋدى شاشىپ،

ادامدار سول سۇۋىنان الدى پايدا .

مەكتەپكە تۇسكەن كۈنى .

بىز مەكتەپكە كەلسەك، بالالار كۆپ ەكەن. بىرى شۇۋىلداپ جۈگۈرۈپ چۈرەكەن .

بىر بالا شەيخ قوشراۋد سىلىدىراتىپ دەدى، بالالار چاپىرلاسىپ مەكتەپكە كىردى . مۇعالىم مەنى دە بىر ورنىدىققا وتىرىۋەردى . بالالاردى جاتىرقاب مەن ۋندەمەي جۇرمىن، ولاردا مەنى مەن سويلەسبەيدى . مۇعالىم بىرىنىڭ اتىڭدى بىرىنىڭ سۇراب بىلىپ التىڭدار دەدى . بالالار بىرىنىڭ قاسىنا بىرى بارىپ، اتتارىن سۇراستى . سودان بۇلاي تانىسىپ، مۇيىر بولىپ كەتتىك .

(1) ويناڭدارا وىلاڭدارا

بىر قازاق قالاغا بارا جاتىر دەدى . جولدا مۇش تانىسى قارىسى . وقتى . قاندا ادام قالاغا باردى ؟

ماقال . بىر كورگەن . بىلىس ؛ ەكى كورگەن . تانىس .

كىسى بىر كورگەننىڭ جىلان ؛ ەكى كورگەننىڭ قۇلان ؛ مۇش كورگەننىڭ ادام .

بىزدىكى تارتىپ .

مەكتەپكە بويىمىز تەزاق ۋىرەنىپ كەتتى. تىسقا شىققاق السىب - جۇلسىب شۇۋلاب جاتقانمىز. اۋىز ۋىدە بىرىمىزدى بىرىمىز قويىپ جىبەرىپ، يىتەرىپ جىبەرىپ جىلاتىپدا قويامىز .

ساباق كەزىندە تىنىش وتىرمايمىز. شۇۋلاب مۇعالىم سوزىن ەستىمەيتۇن بولدىق. تۇك نارسە ۋىمۇدان قىلدىق .

ساباقتان شىققان سوڭ، دىيىلىس جاساب جىبەردىك. كەڭەستىك، سويلەستىك، مىناداي قاۋلى شىعاردىق:

بۇدان بۇلاي:

- (1) بىرىمىز ەناتتى، تانىۋ بولاىلىق.
- (2) بىرىمىزگە بىرىمىز كومهكتەسەيىك.
- (3) قۇر بەتىمىزگە شۇۋلاي بەرمەيىك.
- (4) اسىرەسە ساباق ۋستىمىدە تىنىش وتىراىلىق:

(2) ويناڭدارا وىلاڭدارا

قالادا وقىتۇن شەكىرت مەكتەپنە كەلە جاتتى. بىراز حۇرگىن سوڭ ارىالى التى ادامدى قۇۋىپ جەتتى. قاراما، لىماناستارى ەكەن. قالشا شەكىرت قالاھا باردى؟

لەنن

مۇعالىم وقىدۇ بولمەسىنە اكهلب ۈلكەن
سۇگرەت ئىلدى. قاراساق كىتابىمىرداعى لەنن
سۇگرەتى بولس شىقتى.

مۇعالىم «تانیسىندار ما؟ بۇ كىم سۇگرەتى؟» دەدى.
«تانیمىز؛ لەنن سۇگرەتى» دەدىك.

لەنن قانداي ادام بولغان؟ ونى بىلەسىندەر مە؟
دەپ، تاغى سۇرادى.

۶ «بىلەمىز؛ لەنن جاقسى ادام بولغان» دەدىك. كايىتب
جاقسى بولغان دەپ ەدى، وعان جاۋاب قايتارا المادىق.
مۇعالىم ايتتى: «لەنن ناشارشىل بولغان ادام.
ناشار تابىن جاقتاب، ءومىرىن سولاردى تەكدىككە
جەتكىزىۋ جولىندا وتكىزگەن ادام.

لەنن جالشىلاردىك، جارلىلاردىك دوستى.
قورلىقتا جۇرگەندەردىك، زورلىق كورگەندەردىك
كوزىن اشەۋعا باستاعان كوسەمى» دەدى.

لەنننىك قانداي ادام بولغانىن سونداغانا انىق بىلدىك.

ماقال. بىلەگى تولىق ئىبردى جىعار؛ بىلىمى تولىق مىكىدى
جىعار. كۇن ورتاق، اي ورتاق، جاقسى ورتاق.

كۈمەكتە سىتىك .

مۇعالىم ساباق سۇراغاندا مۇرات بىلمەدى .

- ساباقتى نەگە بىلمەيسىن؟ وقىمادىڭ با؟

- قولم تىيمەدى ، اعاتاي !

- نە رستەدىڭ ؟

- ئۇي شارىۋاسىنا اينالسىتىم .

- سەنەن باسقا ئۇي شارىۋاسىن سىتەيتۇن ادام

بولمايدى ما؟

- اكەم ۋىدە جوق . جولاۋشى كەتكەن . اپام

اۋىرىپ جاتىر .

مۇعالىم اياغانداي بولدى .

- وتىراغوي ، شىراغىم ! دەدى .

ھەتتە كىنە مۇعالىم وقىمۇغا كەلمەي قالدى .

ساباقتان شىققان سوڭ ئىبىز مۇراتتىكىنە باردىق .

مورات وتىن تاسىب ئىجۇر ەكەن . ئابدان تەرلەگەن ،

شارشاعان ەكەن . ئىبىز جاپىلىپ وتىننى تاسىب بەردىك ،

مالدارىنىڭ استىن كۈرەپ بەردىك . ائتارىنا ،

سىپىرلارىنا ئىشوب سالىستىق .

(3) ويناڭدارا ! وىلاڭدارا !

3 شىرپىنى بىلاي قويىڭدار : || | . وسىعان 2 شىرپى

قوسى 10 بولدىراتۇن كىم بار ؟

جالپى جىيىلس .

ساباق باستالاردا كەيدە بور جوق بولس قالادى .
 كەيدە سۇرتكىش شۇبىرەك جوق بولس قالادى .
 ئاقتاي بەتى شىماي - شىماي بولس تۇرادى . نەمەسە
 ورنىدايىقتار ورنىندا دۇرىس تۇرمايدى .
 «بۇل جارامايدى . ءتارتىب جاساۋ كەرەك» دەدى
 نۇرماش .

«ءتارتىب بولسۇ ءۇشمن ءتارتىبشى سايلاۋ كەرەك»
 دەدى دامەش .

«بارىمىز ءتارتىبشى سايلاۋعا جىيىلىدۇق . ءابىشتى
 جىيىن اعاسى قىلىدۇق .

جىيىندى اشقاننان كەيىن ءتارتىبشىنىڭ مىندەتى
 نە بولماق دەپ ءابىش كوكبە سەلدى .

تۇراش ايتتى: ءتارتىبشىنىڭ مىندەتى بور مەن
 شۇبىرەكتى دايارلاپ قويىۋ، ئاقتايدى ساباق الدىندا
 ءسۇرتىپ قويىۋ بولسىن دەپ .

مەن ايتتىم: ءار ساباقتىن كەيىن بوي جازسقا
 شىققاندا اۋە تارتاردى اشىپ قويىۋ، ورنىدىقتاردىڭ
 ورنىندا تۇرىۋىن قارايتۇندا ءتارتىبشى بولسىن دەپ .
 باكەن - كەلمەگەن بالالاردى مالىمەدەيتۇندە ءبار -
 تىبشى بولسىن دەپ قوستى .

ءتارتىبشىگە نۇرماشتى سايلادىق .

تازالىق تارتىبى .

بۈگۈن مەكتەپ تازالىق تۇۋرالى جىيىلىمىس بولدى،
كەڭەسكە نەنەن كەيىن تازالىق بولىۋعا كەرەك
ستەرگە قاۋلى جاسادىق .

اۋەلى، تازالىققا كەرەك ستەر قانداي؟ سولار
قۇلاققا تۇرىندە وقىۋ بولمەلەرنىڭ قابىرغاسىنا
قاعىلىمىن .

ەكىنشى، وقىۋ بولمەسى باسىنا ەبىر تازالىقشى
سايلىنىدىن. تازالىقشىنىڭ مەندەنى تازالىققا كەرەك
ستەردىڭ ستەلىمۇدىن باقىلاۋ بولىمىن .

ۋەشەنشى، تازالىقشى مەن ە تارتىبىشلەردىڭ
قىزمەت اتقارىۋالارىن باقىلايتۇن كامىتەتتىشى
بولىدىن دەدىك .

ەرتەڭمە تازالىق قۇلاققاتىن جاساب وقىۋ
بولمەلەرنە قاقتىق .

قۇلاققات .

تازالمق ساۋلىق ساقتاۋشى .

- 1- ئۇي ئاۋاسىن جىيى جىيى جاڭارتىدۇ .
- 2- شاڭدى سۇۋ شۇبىرەك بەن سۇرتىدۇ .
- 3- اياقتى سىرتتان سۇرتىپ كىرىدۇ .
- 4- ۋىدە تۇكىرگىشكە تۇكىرىدۇ .
- 5- شاڭدى شۇبىرەك بەن بورلى شۇبىرەكتى
ۋىدە سىلكىبەدۇ .
- 6- كىيىمدى ۋىدە قاقباۋ .
- 7- ۋىلەرنەن جۇۋىسب تازا كەلىدۇ .

(4) ويناڭدارا وىلاڭدارا!

تولمىتىڭ تۇرت ۇلى بار . تۇرت ۇلىنىڭ ادام باسنا
بىر ابا ، بىر قارىنداسى بار .
تولمىتىڭ بارلىق بالاسى نەشەۋ بولغانى ؟

سالاق تېقىقنىڭ كەسسىرى.

بۇگۈنكى سايلاندا جۇماشتىڭ سايلانغىسى كەلىپ
 اق ھەدى؛ بولمايدى. بالالاردىڭ ھەرى دە ونىڭ سايلاندۇرنا
 قارسى بولدى. قارسى بولاتۇنى مەنەزى جامان.
 بالالاردىڭ ھەرى مەن ۋەتەر ھەمەس. تولغان بىويى
 كەلەمەج، سىنقا. كەلەمەجدەيمەن دەپ، ھەر كىم مەن
 ھەدايمە جانجالدا سىب جۇرگەنى. جانا بالالارغا جالاجاۋىب،
 مۇۋەللىمە جامانداپ، جارامساقتانۇن مەنەزى دە بار.
 ۋەن مەنەزىڭ تۈزەلگەنشە، قىزمەتكە سەنى
 سايلامىمىز دەدىك.

مەنى دە اتاۋشىلار بولس دەدى؛ ھەر سەپىرالارى
 سالاق تېقى بار، قىزمەتكە ۋەقەتتى، قۇنتاقتى ادام
 سايلان كەرەك دەستى.
 ھەسۇيتىب، ھەتارتىشى نۇرماش، تازالىقىشى
 ھەمەش بولدى.

(5) ۋەيناڭدار! ۋەيلاڭدار!

تايعا مەنگەن بالالار ھەرىسەپ كەلەدى ھەن.
 ھەر بالا ھەكى بالانىڭ الدىندا كەلە جاتىر.
 ھەر بالا ھەكى بالانىڭ ۋەتەسىندا كەلە جاتىر.
 ھەر بالا ھەكى بالانىڭ ارتىندا كەلە جاتىر.

نەشە بالا ھەرىسەپ كەلەدى ھەن؟ ساناڭدارشى!

«قوجالاق»

مەنىڭ مىرزاش دەگەن ساباقتاسىم سالاق اق كىرىسىز كەلگەننىن كورگەنم جوق. بەئى بەتى سالتاق، قولدارى كىر-كىر، تىرناق تارى قاب - قارا بولۇپ كەلەدى.

كۈندە ساباققا كەلگەن سايىن مۇعالىم بوي باسنا قادالا قاراپ قويادى.

بىر كۈنى شىدامادى بىلەم، مىرزاشقا ساعان سۇۋ بۇيرمايما، مىرزاش؟ نەمەسە كەلەردە تۇيەشە كۈلگە اۋناب كەلەسىن بە؟ ەدايىم قوجالاق - قوجالاق بولۇپ كەلەسىن دەدى. ەبارىمىز دۇۋ كۈلدىك. مىرزاش جامان ۇيالىدى.

بالالار اتىن «قوجالاق» قويىپ كۈلە بەرەتۈن بولغان سوڭ، بەتى قولدارىن جۇۋىپ، تىرناقتارىن الىپ، تازا كەلەتۈن بولدى.

3) جۇمباق جولداس.

مەنىڭ بىر جولداسىم بار. جولداس بولغاندا بىر ەتۇرلى! قايدا بارسام، قاسىمنان قالمايدى، مەنىمىز مەش قايدا بارمايدى. تۇرسام، تۇرادى؛ جۇرسەم، جۇرەدى؛ جۇگىرسەم، جۇگىرەدى؛ جاتسام، جاتاي؛ جازسام، جازادى. بىراق ۇندەمەيدى. ەرتە كىگىلىك، كەشكىلىك ۇلكەيتىپ، مۇسىپ كەتەدى. تۈستە تىرىيىپ، ەرگە جىيلى بولادى.

جارقىتا جانىمنان قالمايتۇن جولداسىم، قارا كىي بولسا، قايسى بولادى دا كەتەدى.

سەندەردە ونداي جولداس بارما؟

دارگەر بىزگە نە ايتتى؟

كەشە مەكتەپكە دارگەر كەلدى. مېار بىزنى شۇ
 شىنەسىز ب قارادى. كەي بىر ۋەلەردىڭ شەشەنگەندە
 تاندەردە، ەش كەيىندەردە كىس بولۇپ شىقتى.
 دارگەر باسنى شايغاب ۋ ئاتباغان سەكەلدى بولدى.
 بۇگۈن دارگەر ەبىر شىنى اكەلىپ قوللىنىدىڭ
 ۋىستىنە قويۇپ، ەار قايسىمىزغا قاراتتى. قاراساق،
 تەرىمىز شۇرىق - شۇرىق تەسلىك.

دارگەر ايتتى: تەر وسى شۇرىق - شۇرىق تەر
 سىكتەن شىعادى. تەر شىققاندا تەر مەن بىرگە تانىمىز -
 دەن زىياندى نارسەلەردە شىعادى.
 ەتان كىس بولسا، وسى تەسكىتەردىڭ ەبارى
 بىتەلدى، تەر شىقپايتۇن بولادى. تەر شىقپاعان
 سوڭ، تانىمىزدەگى زىياندى نارسەلەر شىقپايدى، شىتە
 قالادى. ەتاندى ازىدىر ب اۋرىۋۇلى قىلادى دەدى. ەتان
 تازالىسى نەگە كەرەك كەنەن سوندا بىلىك.

ماقالا. دەن ساۋۇلىق - زور بايلىق.
 مېشەك اۋرىسا، اۋزىڭ تېي؛
 كوزىڭ اۋرىسا، قولىڭ تېي.

وقىڭ بولمە مىز . (كوبتەسىب جازغانىمىز) .

مەن 1-ئىشى بولىدە وقىمىن . ۋىزىدىڭ وقىڭ بولمەمىز ۋلكەن . ءۇش تەرەزەسى بار . ۋىزىنى 10 مەتىر؛ ەنى سەگىز مەتىر؛ بىيىگى 4 مەتىر .

وقىڭ بولمەمىزدە 10 ۋستەل بار . ۋستەل باسى 3 بالادان وتىرامىز . ۋىر بۇرىشتا بەش بار؛ ۋىر بۇرىشتا كىتاب سالغان شىكاب تۇرادى . ۋىر قابىر عاسىندا ءۇب-ۋلكەن لەنىن سۇگىرەتى ۋىلەۋلى تۇر . ۋىزىدىڭ سالغان سۇگىرەتتەرمىز ، جاساعان قۇلاققاتتارمىزدا ۋىزىدىڭ قابىرعالارىنا قاعەۋلى تۇرادى . ات ەسىمدەرمىزىدىڭ ۋتىزىمى دە سوندا تۇرادى .

ساباق 9 ساعاتتان باستالىب ، 2- دە بىتەدى . ساباق بىتكەننەن كەيىن ۋتارتىشى وقىڭ بولمەسىن چىيىستىرىب كەتەدى .

(6) ويناڭدارا وىلاڭدارا!

ۋىزىدىڭ تۇرت بۇرىشىدا تۇرت مىسقى وتىر .
 ۋار مىسقىنىڭ لىنىدا ۋۇش مىسقىتان وتىر .

نەشە مىسقى وتىر؟

تۇگەندەۋەش.

10	بەكەت قىزى قىزى	—	—	—	—	—	—	بەكەت قىزى
9	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
8	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
7	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
6	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
5	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
4	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
3	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
2	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
1	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى
2020	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى	بەكەت قىزى

بەكەت قىزى، جازاتتا كۆن اتتارى جازىلغان. اتا
 تۇگەندەۋەش بار. تۇگەندەۋەشكە اتا-سەسىدەرىمىز
 بولمەيمىز دېگەن قايىرىمىز بار.

ھىمىدەرىمىز ۋالىي - ۋالىي بىرەتتى مەن تىر كەلگەن -
 وقىۋغا كەلگەندە ۋالىي كىم تۇگەندە ۋىشتەگى ۋالىي اتىنىڭ
 تۇسىنا اتىن جازادى، نەمەسە اتا ھىمىدەرىن جازادى، نە
 بولماسا تىزىمدەگى اتاۋلارنىڭ باس قارىپتارنى قويادى.
 كەلمەگەننىڭ اتىنىڭ تۇسىنا ۋالىي تىزىمىنى سىزىقىشا
 قويادى. بەك ۋالىي قىزى باكەن ناۋقاستانىڭ ۋالىي جەتتى
 ساپاققا كەلگەن جوق. ونىڭ اتىنىڭ تۇسىندا
 ۋالىي سىزىقىشا تۇر.

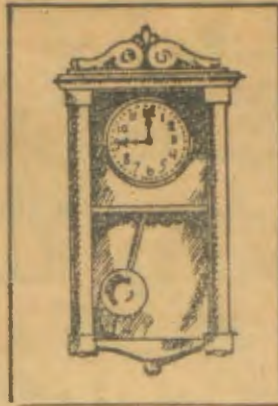
جانىتاي ۋالىي ۋالىي بەيسەمنى كۈنى وقىۋغا
 كەلگەن جوق. ونىڭ تۇسىندا ۋالىي سىزىقىشا تۇر.

شاڭخا قىلغان شارامىز.

ۋالىي كۈنى قاتتى جاڭگىر جاۋدى. جىر بىلىشىراپ
 كەتتى. دالاعا شىققاننىموردىڭ اياغىنا بەس باتبان
 جالشىق جابىساتۇن بولدى. بالالار سو بويى مەن
 ۋالىيگە كىرە بەردى. كەبەكەن سوڭ جالشىق ۋالىي
 ھەنەنگە ۋالىي تۇستى. بالالار السىب - جۇلىسىب ويناмай
 جۇر مەيدى. ويناغان كەزدە توپىراق كۆتەرىلىپ توزاڭ
 بولادىدا، ۋالىيىڭ ۋالىيىن شاڭ قاپتاب كەتتى.

شاڭ كىرىپ مۇرىنىمىزدى جىبىرىشىتىپ تۇشكىرتتى،
 تامامىمىزدى جىبىرىشىتىپ جوتكىرتتى.

بۇغان امال تابىساق جارامايتۇن بولدى. قوراداعى
 ۋالىي - شالام بولسىن، جامان - جۇمان جوكە، كىيىز،
 كەنەب بولسىن، اكەلىپ ھەسەك الدىنا سالىدىق.
 بالالار ۋالىيگە كىرەردە اياقتارىن ۋالىي تىزىمى كىرەتۇن
 قىلىدىق. شاڭنان قۇتىلىدىق.

ساعات

وقتۇ بولمەسنىڭ ڧابرىكاسىغا قاقىپ قويغان
 ۋلكەن ساعات بار. ساعاتنىڭ بەتى دوڭگەلەك، اىق
 نارسەدەن سىتەلگەن. بەتىمە اينالىدىرا 1-دەن باستاپ
 12-گە دەيىن سىپىرلار جازىلغان. 12 سىپىر
 12 ساعاتتى كورسەتەدى. سىپىرلاردىڭ ارالارى
 سىزىقشالار مەن بەسكە بولنىگەن. ساعاتنىڭ بەتىن
 اينالىب جۇرەتۇن ەكى ەتىلى بار. ونىڭ بىرەۋى
 قىسقا. ۇزىنى ەمىنۋىتى. قىسقالسى ساعاتتى كورسەدى.
 نەشە ساعات بولغانىن قىسقالسىغا قاراپ بىلەمىز.

كۇن 12 ساعات، ەتۇن 12 ساعات. كۇن مەن
 ەتۇن كۇن تاۋلىگى دەپ ايتىلادى. ونى بۇ كۇن
 مۇعالىم ايتقانداغانا ەبىلىدىم.

كۇن تاۋلىگىنەن باسقا جىل تاۋلىگى بار ەكەن.
 جىل تاۋلىگى 12 اي بولادى دەدى.

4) جۇمباق. 1) اينالار كۇنىڭ كوزىن ەبىر دىيىرمەن.

جاساعان وڭ جاعىنان كۇن كورىنگەن.

بىشىندە قىلدان نازەك ەبىر ەجىبى بار.

ول ەجىبى، قونى سىڭگىر، كىم بىرگەن؟

2) جەتى اعايسىدى بالا-جاسى بىردەي اتى الا.

مەكتەپتەگى مەرەكە .

ۋەكتەبىر مەيرامى بولادى دەپ بالالار دايارلاندى .
 چۇردى . مەكتەپتىڭ ۋلكەن بولمەسەن وىن
 جاسايمىز دەپ اسەمدەپ قويدى . قابىرعالارنا
 سۇگرەتتەر ، قۇلاققاتتار قاعىلدى . لەنن سۇگرەتى
 اسەمدەلىپ قارسى الدىمىزداغى قابىرعاغا قويلدى .
 تۇرلى تۇستى قاعازداردان جاسالغان جالاۋلاردى
 جايناتىپ ئېلىپ قويدى .

مەيرام كۈنى كەلدى . مەكتەپ ماڭاينىداغى
 ەلدەردەن كەلگەن كىشىلەر كۆپ بولدى .

جىيەلىس تارتىپتى بولۇۋۇشىن جىيەن اعاسى
 سايلاندى . ۋەكتەبىر وزگەرىشنىڭ كۈنى مەيرام
 تىۋىڭ مانىسى سويلەندى .

ۋەنان سوڭ وىن باستالدى . وىننان كەيىن
 ۋەلەڭدەر ايتىلدى . كۆپ بالالار قوسىلىپ 2-3 نەرت
 ايتتى . ەكى نەرت ئابىش بەن نۇراش قوسىلىپ
 ەن سالىدى تۇراش دومبىرامەن ەن سالىدى . بىر
 نەشە نەرت شەعب اقىندار سۆزىن بەزەندىرىپ
 ايتىۋىشلار بولدى .

ماقال . بارىڭ بىردەي قوشى بولما :

قۇل بولارسىن .

بارىڭ بىردەي توشى بولما :

قۇۋ بولارسىن .

مەندىڭ مىندەتەم .

مەنى بۇگۈن كامىيەتەتشى سايلادى . مەن قانداي
قۇۋانغانىمىدى بىلسەڭ !

جىيىلىستا ۋەبىزدىڭ مىندەتتىمىزدى ۇقتىردى .
مىندەتەم قانداي ەكەن دەپ ، ۇيگە بارغاندا ويلاسام ،
مىنالار ەكەن :

1- وقىۋ بولمەسەنە ، اس ۇيگە دوچىرناي
قويىپ ەجۇرىۋ .

2- ساباققا كەلمەگەن بالالار دۇرىس كورسە -
تەلىۋىن قاراۋ .

3- ەتارتىشى مەن تازالىقىشى مىندەتتىن دۇرىس
تقارىۋىن قاراۋ .

4- ولارعا قىزمەتتىن ەسكەرتىپ تۇرىۋ .

5- كەزەگىندە جىيىلىس جاساۋعا مۇرىندىق بولسۇ .

ماقال . جىگىتتىڭ ەرىنگەنى - كورىمنىڭ كورىنگەنى .

(7) ويناڭدارا وىلاڭدارا

مۇبىر مۇيدىڭ 4 اتى بار ەدى .

ەركەك جانى 2 ائە ، 2 ۇل ەدى .

ەركەكتەرى كىسى باسى مۇبىر اتتان مىنگەندە ،

مۇبىر ات ارتىق بولمى شىقتى . بۇ قالاي ؟

كۆز بەلگىسى .

كۆزگە كوز سالغاننان بايقاعانمىز:

- (1) تۇن ۇزارىب، كۇن قىسقارىۋى .
- (2) كۇن سالقىنداب، اسرەسە تۇن سۇۋىتىپ،
ۋىگە وت خاعىلمىۋى .
- (3) اشىق كۇندەر ازايىب، بۇركەۋ كۇندەر
كوبە يىۋى .
- (4) بۇركەۋ كۇندەر كوبىنەسە ۇشپا بولت،
قاتتى جەل، قارا سۇۋىقتى بولىۋى .
- (5) مال جەلدەۋدى قويىپ، نىققا قاراي جايلىمىۋى .
- (6) سۇۋ شكەننەن كەيىن جىلقىنىڭ ويناقتاۋى،
جارسىۋى .
- (7) اشىق تۇندەردە جەرگە قىراۋ تۇسىپ قالىۋى .
- (8) اعاش جاپىراقتارى، قۇراقتار سارعايا باستاۋى .
- (9) قۇرت - قۇمىرسىقا جوعالىۋى .
- (10) جىل قۇستارى قايتىۋى .

كۆزىڭىزنىڭ تۇز .	كۆز .
قىسادى تىس .	قىس .
بارى شات، مان .	جاز .
جا قبايدى كىمگە؟	شىلدە .

كۆز. (كۆپتە سېب جازمانىز).

كۈن كۆزگە اينالدى. تۇن سالقىن تارتا
 باستادى. مالدار اۋىلدىن ۇزاب جايىلاتۇن
 بولدى.

اعاش چاپىراقتارىنىڭ كەيى قىزغىل، كەيى سارغىل
 تارتتى. جىل قۇستارى لەك - لەك بولس قايىتب
 جاتىر. قۇرت - قۇمىرسقا كوزگە تۇسبە يتۇن
 بولدى.

ەل كۆزەمدەرىن الەب، قورا - قوبىسلارىن
 تۇزەب جاتىر. قاتىندار تون تىگىب، قىزدار كۇپى
 قابىب قىس كىيىم دايارلاۋدا. ەگىنشەلەر ارتىلعان
 استىقتارىن قالاغا ساتىب، قىسقا كەرەك - جاراعىن
 اكەلىپ ءجۇر. كىيىمى جىرتىق بالالار، جاق تۇگى
 ءۇرپىيىب، بەتتەرى كوگەرىپ، ەركىن ويناپ
 الماي ءجۇر.

مىنىكىدى شىلدە اباغى ئۇزگە اينالدى .
 اۋىلدىن مالدار ۇزاب ئۇزگە اينالدى .
 بايلانباي جاباغى-تاي قو-انتالب ،
 دالاعا دنەسى مەن بىرگە، اينالدى .

قۇر اتتا قۇتىرعانداي وينا تاسا ،
 قونىسىب بۇرىسەدى جاز جايلاندى .
 جايغاسىب جايلاۋىندا جاتقان ەلدىك
 قىستاۋعا قايتباغىنا كۇن وي سالىدى .

قوي قىرقىب ، كىيىز باسىب ، كۇزەم الىب ،
 نىشامداپ بۇۋىب ، تاخىدى جۇك - سايماندى .
 جىغىب اب ۇلكىن ئۇيدى كۇركە نىگىب ،
 جايلاۋدان ەل بايتىۋعا نىگماي لاندى .

* * *

سۇر بۇلىت ، تۇسى سۇۋىق ، قابتايدى اسپان .
 كۇز بولمىب دىمقىل تۇمان جەردى باسقان .
 بىلمەيمەن - تويغانى ما؟ توغعانى ما؟
 جىلقى ويناپ ، بىيە قاشقان ، تاي جارىسقان .

جاسىل شوب ، بايشەشك جوق بۇرىنەداي ،
 جاستار كۇلمەس ، جۇگىرمەس بالا شۇۋلاي .
 قايرىشى شال ، كەمبىردەي تۇسى كەتىب ،
 جاپىراغىنان ايرىلغان اعاش ، قۇۋراي .

كەمبىر ، شال قۇرچاڭ قاعىب ، بالا بۇرىسەڭ .
 كوڭىلىز قارا سۇۋىق ، قايدا جۇرىسەڭ .
 كەمىك سۇپىك ، سورپا - سۇۋ تىيمەگەن سوڭ ،
 نىشقان اۋلاب ۇيدە مۇيت جوق قايدا كورىسەڭ .

مەكتەبتى قالاي كۈتەمىز.

كۈن سالقىن بولا باستادى. بىر كۈنى قارا سۇۋىق جەل بولدى. مەكتەبتىڭ اشىق - تەسەك جەرلەرىنەن جەل گۇۋلەپ ئۇيدىڭ شى ازناپ سۇۋىپ كەتتى. قولمىز قاتىپ قالدى. قالام، قارىنداش ۇستاۋعا بىلىكبەدى. اياغمىزدا توڭدى. جاۋراب بۇرىسىب وتىردىق.

مۇعالىم كەلدى. بورمەن كەندىرماي اكەلدى. بىز بوردى تۇيدىك. وعان كەندىرماي قۇيدىقدا بىلەدىك. بىلەگەن نان سىياقتى قامىر بولدى.

قامىرمەن تەرەزەنىڭ اشىق - تەسەكتەرىنىڭ بارىن سىلاب بىتەدىك. جەل ازناۋىن قويدى. 3-4بالا وتىن اكەلىپ وت جاقىتى. بارىمىز بەشتىڭ اۋزىنا ۋىمەلەپ جىلمىنىپ الدىق.

(8) ويناڭدارا ويلاڭدارا

مىناۋ قويدىشانىڭ شىندە 4 قالامباس بار. ۋىسىنى 4 بالاغا ۋلەستىرىپ بەرىڭكەر.

تورت بالا بىر-بىردەن السىن؛ بىراق بىر قالامباس قويدىشانىڭ شىندە قالسىن.

جە تىم ۋە

«بىز بىن بىرگە ومار دەيتۇن بالا وقىب ءجۇردى،
تۇلەگەن نايلاق سىياقتى ءۇستى جالبا - جالبا
بولىپ جۇرەتۇن.

كىيىمنەن قورىنسا كەرەك، ەش كىم مەن
سويلەسپەيدى، جاقىندا سىبايدى.

مەن ءبىر كۇنى قاسىنا كەلىپ، اتىڭ كىم؟
دەپ سۇرادىم.

- اتىم ومار دەدى.

- اكە - شەشەڭ بارما؟ دەپ ەدىم. جوق دەپ،

كوز دەرى جىپىلىقتاب تومەن قارادى.

مەن اياپ كەتتىم دە، باسقا ءسوز سۇراعانىم جوق.

بايعۇستىڭ كىتابى جوق ەكەن، وقىۋعا كىتابىمدى

بەردىم. قىزىل قارىندا شىمنىڭ جارتىسىن كەسىپ

بەردىم. وتە ىرزا بولىپ، سونان بۇلاي ەكەۋىمىز

ءۇيس بولىپ كەتتىك.

ومارعا تىيمەيك، بولىسىپ جۇرەيك دەپ

جولداستارىمادا ايتىپ قويدىم. ولاردا «جارايدى» دەستى.

كىيىمى جىرتىق - جىرتىق مەن جاس بالا.

جول جۇرىپ كەلە جاتتى ەيتەپ قازا.

شۇبىرىپ ماشىدا يىنان تەرى اعىپ،

تاس جىرعان اياقتارى جارا - جارا.

جاب جالعىز كەشە اناسىن قويدى كورگە.

قورعان يوپ نەشە جىلدا ن تۇرعان بىرگە.

دوربا الىپ ار ەسكەكە تەلمىرەسە،

باسقادان جوق جاردەمى كۇن كورەرگە.

قابىرغا كازىيت .

۶بىزدىڭ مەكتەپتە قابىرغا كازىيت بار. مەكتەپتە بولغان، بالالار باسىمدا بولغان وقىيىچالار سوعان جازىلادى. ۋنامدى رستەردى قوستاعان تۇردە جازادى. ۋنامسىز رستەردى مەسقىلداپ، مازاقتاعان تۇردە جازادى. 2-بىشى بولىمىدە وقىيتۇن سقاق دەگەن جولداسىمىز بار. سقاق جاق رستەب الىب، ويناب ۶ار نارسەنى اتىب ۶جۇرب، بەكشتىڭ بالاسىنىڭ كوزىن شىعارىب الا جازداغان.

ەرتەگىنە مەكتەپكە كەلسەڭ، قابىرغا كازىيتتە مىناداي ۶سوز تۇر:

۶بىزدىڭ سقاق
وي، مەرگەن اقا
تورعايعا اتىب،
شىرعايعا تىيگىزەدى.
قارعاغا اتىب،
ارباغا تىيگىزەدى.
دالاعا اتىب،
بالاعا تىيگىزەدى.
بالاعا اتىب،
دالاعا تىيگىزەدى.

تۇس كورگە نىم .

ماتاش ايتقانان .

تۇندە جاتاردا باپام ايتتى : « كۇن بۇلىتتانب
تۇرەكەن، جاۋاتۇن شىعار .»

جۇماش دەگەن كىشكەنتەي نىم مەنەكەۋىمىز
بەشتىك جانىندا جاتاتۇنىز . ۇيدە قوناق كوپ
بولغان سوڭ، نەكەۋىمىزدە وتاۋعا بارىپ جاتتىق .
جاتىسى مەن كەشكىبەي اق ۇيىقتىپ قالدىق . سونان
تاڭ-ەرتەڭ بىراق وياندىم . ويانغاندا قىزىق بولدى
وياندىم . تۇسىمدە اياغىما جاڭا ەتىك كىيىپ مەكتەپكە
بارغان نەكەنمىن . نىسك الدىندا جاراس كۈزەتشى
تۇرەكەن . «اياغىڭ قۇر؛ ەتىڭگىدى شەش» دەپ،
ەتىڭمىدى تارتىپ شەش بەرگەندە، «تېمە!» دەپ
ايقايلاپ ويانىپ كەتتىم . كوزىمدى اششام، جەكەشمە
اياغىمنان قوزغاب، «تۇر، ورتانىشىم! تاڭ اتتى» دەپ
ويانىپ تۇرەكەن .

تۇرەكەن كەلىپ تەرەزەگە قاراسام، قار جاۋىپ قالغان
ەكەن . اعىزىباق ويىناۋعا جاقسى بولدى دەپ
قۇۋانغانىم .اي .

قۇلاققا تىتار .

بۈگۈن بولمەمىزگە كامىيىتەتشى اكەلىپ، بىر قۇلاققا قاقتى، تازالىقىشى اكەلىپ بىر قۇلاققا قاقتى. ەكەۋىنىڭ دەپاسىنا، اينالاسىنا شەكەيلەپ، ورنەك سالعان. بىرەۋىنىڭ باسىنا ۈلكەن قارىپتەر مەن «پىيانەر زاڭى» دەپ جازعان.

ونداعىسى مىناۋ :

- پىيانەر وتىرىك ايتبايدى .
- پىيانەر ۇرلىق قىلمەيدى .
- پىيانەر شىلىم تارتبايدى .
- پىيانەر ناسىباي اتبايدى .
- پىيانەر بلاستاپ سو كىبەيدى .
- پىيانەر قىيانات ەتپەيدى .

ەكىنشى قۇلاققا تىتار باسىنا «ساۋلىق زاڭى» دەپ جازىلعان .

ونداعىسى مىناۋ :

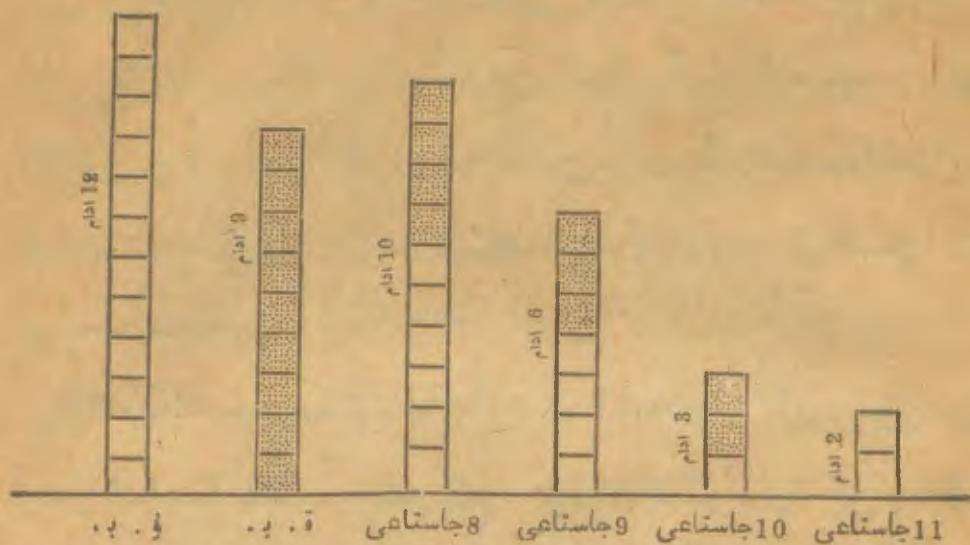
بىستە مەۋ :

- بۈگەلىپ وتىرماۋ .
- كىرلەپ جۇرمەۋ .
- اۋزىنا قولدىن سالماۋ .
- قايناتىلعان سۇۋ شىبەۋ .
- اۋىر اۋادا كۆپ بولماۋ .

بىستە ۋ :

- تۈزىۋ وتىرىۋ .
- مۇستىن تازا ۇستاۋ .
- اس شەردە قول جۇۋىۋ .
- قايناتىلعان سۇۋ شىۋ .
- تازا اۋادا بولۇۋ .

سىزىق شاما.

2-ئىنشى بۆلۈمنىڭ بۆلۈمىدە قايرىغا قاققان سىزىقتى، بويى ۋالى قاعازدار تور. ونىڭ نەمەنە كەنن كۆپكە دەيىن بىلمەي چۆردىم.

بىر كۈنى بۇ نەمەنە دەپ قايشان سۇرادىم.

قايش - 2 ئىنشىنىڭ بالالارنىڭ سانى، جاسىن كورسەتەتۈن قاعاز. مۇنى «سىزىق شاما» دەپ اتايدى دەدى. قالاي كورسەتەتۈن، قالاي سىتەلەتۈن دە ايتىپ بەردى.

مەندە سونداي سىزىق شاما سىتەيىشى دەگەن وي سو جەردە اق كەلە قالادى.

كەلسەم دە ئوزىمىزدىكى بولمەدەئى ۋل بالالاردى
 ئوز الدىنا، قىز بالالاردى ئوز الدىنا سانادىم.
 ۱۰ قايىسىنىڭ جاستارىن سۇراب الدىم. ۋل
 بالالار-12، قىز بالالار-9 دەكەن. 8 جاستاعىسى-10،
 9 جاستاعىسى-6، 10 جاستاعىسى-3، 11 جاستاعىسى-3
 بولس شىقتى.

كەرەگە سىزىقتى قاعازدى الدىم. ۱۰ كوزىن
 بىر ادامعا بالاب سىزدىم. ۋل بالالاردى كوكشىل
 بويىۋ مەن، قىز بالالاردى قىزىلت بويىۋ مەن
 كورسەتتىم.

ۋيات اي!

شاكەن بىلەيى السىب - جۇلسىب جۇرگەنى.
 ۱۰ ۋستى-باسى تازادا، بۇتىندە بولمايدى. كىيىمنىڭ
 بىر جەرى جىرتىلىپ، بىر جەرى سوگىلىپ
 تۇرغانى. تىس كىيىمنەن مەش كىيىمدەرى كورىنىپ
 جۇرەدى. ونىسن ۋناتباغان ادامعا «جارايدى! كىم
 سىنايدى؟» دەي سالادى.

بىر كۈنى مەكتەپكە كەلسەم، بالالار دۇۋ-دۇۋ
 كۈلىپ جاتىر. مەنە دەپ قاستارىنا كەلسەم،
 بىرە ۋ شاكەننىڭ سۇگرەتىن سالىپ قويىپتى.

جاننا قويدىك، ەشكىنىڭ، شوشقاننىڭ سۈگرەتتەرىن
سالىتى. ۶ ار قايسىسىنىڭ استىنا ايتىپ تۇرغان
سوزدەرىن جازىپ قويىبتى.

شاكەننىڭ ۇستىندە قارا كۇرتە. ونىسى بور-بور
بولىپ تۇر. جىرتىلغان جەرلەرىنەن كويلەگى، ستانى
كورىنىپ تۇر. ەشكى جىرتىلغان جەرىنە قاراپ:

«اپىراي، شاكەن! مۇنىڭ ۇيات ەكەن» دەپ تۇر.
قوي بورخۇققان جەرىنە قاراپ:

«شىراعىم شاكەن، ۇستىڭدى قاقساڭ ەكەن» دەپ
تۇر. شاكەن ولارعا ادەتىنشە: «جارايدى! كىم سىنايدى؟»
دەپ تۇر. شوشقا انالارعا قاراپ: «ماعان وسى
قالپى ۇنايدى» دەپ تۇر.

كۈن - باقىمامىز.

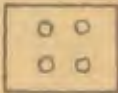
دەكابىر ايبى كەلدى. كۈن-باقىمامىزدى جاڭادان
ستەۋ كەرەك بولدى. قاعاز الىپ، وتكەن ايدىكىندەي
قىلىپ كەرەگە كوز دەپ سىزدىق. باسىنا ۶ ىرى
قىلىپ «دەكابىر كۈن-باقىماسى» دەپ جازدىق.
شەتىنە قىس تۇۋرالى بىلەتۇن ولەڭدەرىمىزدى
جازدىق.

كۈن بەلگىلەردىن سىزىق استىنىدا كورسەتىپ
 قويدىنق، اشىق كۈنگە ارناغان بەلگىمىز دوڭگەلەك.
 كۈن سۈڭرەتى. قارغا-جۈلدۈزشا قويامىز. بۇركەۋ
 كۈن بولسا، كەرەگە كوزدىڭ بەدىن بىرەك سىزىق
 بەن بۇركەب قويامىز. الا بۇلتتاۋ كۈن بولسا،
 نەمەسە اينىمال كۈن بولسا، كەرەگە كوزدىڭ
 جارتىسىن بىرەك سىزىق بەن جاۋىب قويامىز.
 سوندا دەكابىر كۈن-باقباسى مىناداي بولس
 شىقتى.

بۇركەۋ	سۈڭرەتى	قارغا-جۈلدۈزشا	اشىق	بەلگىلەر	بۇركەۋ	بۇركەۋ
○ ○	* *	* *	2	1		
○ ○	* *	* *	3	4	5	
○ ○	* *	* *	4	5	6	7
○ ○	* *	* *	5	6	7	8
○ ○	* *	* *	6	7	8	9
○ ○	* *	* *	7	8	9	10
○ ○	* *	* *	8	9	10	11
○ ○	* *	* *	9	10	11	12
○ ○	* *	* *	10	11	12	13
○ ○	* *	* *	11	12	13	14
○ ○	* *	* *	12	13	14	15
○ ○	* *	* *	13	14	15	16
○ ○	* *	* *	14	15	16	17
○ ○	* *	* *	15	16	17	18
○ ○	* *	* *	16	17	18	19
○ ○	* *	* *	17	18	19	20
○ ○	* *	* *	18	19	20	21
○ ○	* *	* *	19	20	21	22
○ ○	* *	* *	20	21	22	23
○ ○	* *	* *	21	22	23	24
○ ○	* *	* *	22	23	24	25
○ ○	* *	* *	23	24	25	26
○ ○	* *	* *	24	25	26	27
○ ○	* *	* *	25	26	27	28
○ ○	* *	* *	26	27	28	29
○ ○	* *	* *	27	28	29	30
○ ○	* *	* *	28	29	30	31
○ ○	* *	* *	29	30	31	

بۇركەۋ

اشىق

قارغا-جۈلدۈزشا

اينىمال

بۇ قاي كەزدە بولادى.

كۈن ۇزارىب،

قار ەرىب،

سۇۋ سايلارعا تولادى.

بۇ قاي كەزدە بولادى.

كۈندەر سىب،

ءشوب ۶ پىسىب،

ەل پىشەنن ورادى.

بۇ قاي كەزدە بولادى؟

جاۋىب جاگىبىر،

جەر سابىر،

ءشوب، چاپىراق سولادى.

بۇ قاي كەزدە بولادى.

سۇۋدا مۇز بار.

جەردە قار.

بوران بوراب سوعادى.

بۇل قاي كەزدە بولادى.

قىس تامى .

جۇماش ايتقانىنان .

تۇن سۇۋىب جىلى كورپە جامىلىب جاتامىز .
 تاڭ ەرتەڭ سۇۋىقتان قورنىب ، توسەكتەن
 تۇرعىڭ كەلمەيدى . اپام دا ەرتەڭگىلىك تۇرعاندا
 بۇرىسىڭكىمەب تۇرادى . دالادان كەلگەندە سۇۋىقتان
 شىمىركەنىب كەلەدى . وت جاعىب ، الاقانن وتقا
 قاقتاب ، قىلىشىن سۇيرەتىب قىس كەلەدى . بالالاردىڭ
 جىلى كىيىمى ، ەتىڭى جوق ، دەب ايتا بەرەدى .

وت الا كەلگەن قاتىنداردا سونى ايتادى .

« ەتىك بولماسا ، كۇپى مەن شاپان سىياقتى
 نارسەلەردىڭ جاراسى جەڭىل عوي . » بىر - ەكى برەت
 قىزداردى جىيىب جىبەرسە ، بىتتىب قالادى عوي .
 دەب عۇردى .

بىر كۇنى دامەتتىڭ اپاسى مەن مافاشتىڭ اپاسىن ،
 جانا جانىمىزداعى اۋىلدىڭ بىر قىزىن اكەلىب ،
 اپام قابىۋ قابىتتى . باۋىرساق پىسىردى ، ساماۋرىن
 قويدى . قىزدارعا اپام شاي بەردى .

ئېسىز ازدان سوڭ قىزدار مەنى شاقىرىپ الىپ،
 «باتىش جەڭشەمە پارىپ بەردەب، ئېسىز ساباق ئىچىپ
 بەردى. پارىپ بەرىپ دەپم، ئېسىز اياق قۇرت - ماي
 سالىپ بەردى. اكەلىپ قىزدارمەن بىرگە جەدىك.
 كەشكە تامان قىزدار كۆپىنى ئېتىرىپ، ۋىلەرىنە
 قايتتى. اپام بارىنە «تايىر جارىلعاسىن» ايتىپ،
 «اياق - قولدارىڭا اۋىر مالىدىق بەرمەسىن» دەدى.

ماقال. باقباق ەتكەن تەكلىنى قىس كەلگەندە كورەرمىز.
 باتىرسىنعان جىگىتتى ئىس كەلگەندە كورەرمىز.

ۋە مەنى كورگە نىم .

قۇرماش ايتقانىنان .

قالقاي قارتايغان ادام. ەر جەتكەن بالالارى جوق.
 پىشەن مەزگىلى كەلدى. جۇرت بەن قاتار قالقاي دا
 پىشەننن شابا باستادى. قايراتى كەمىگەن ادام، ءوزى
 شاۋىپ وندىرە المادى.

ۋە مە سالىپ ۋندىرىپ الماسام بولمايدى ەكەن
 دەدى. ۋوز اۋىلىنا، وزگە ماڭاينىداعى اۋىلدارعا
 بارىپ ئېسىز كۈنگە قولدارىن سۇرادى.

مەرتەككىنە قالقاي ارباعا قويىن سالىب، ەكى مەس
سۇۋسىن اليب، پىشەن باسما باردى. ماقاش بەن
ەكەۋمىزدە ۋەنەنى كورىۋوگە باردىق. شاباتۇن جەرىن
كەلگەن ادامدارعا قالقاي كورسەتەن بەردى.

كوب ادام قاتار تۇزەب شابقاندا شىداتبايدى
ەكەن. ۶ار قايسىسى قاتاردان قالماسقا تىرىسەن
جارسقان سىياقتى بولادى ەكەن. بەسەنگە دەيسەن
بار ۶شۇبەن شاۋب بەردى.

۶بەر قويدىك ەتمەن جەب، ەكى مەس سۇۋسىن
۶شىب، وراقشىلار اۋىلدارىنا تارادى. قالقاي
بارىنە الەمس ايتەن، بىزا بولەن، ۋەينە قايتتى.

(9) ويناڭدار! ويلاڭدار!

شىرىپدان 9 تور-گوز -اساڭدار.
سونان 8 شىرىپى اليب تاستاپ،
باسقاسىن قوزعاماي قويىپ، 2 كوزگانا
قالدىرۇ كەك.

قاي شىرىپلاردى اليب تاستاۋ؟

كۆزەم .

كورگەنسىنەن .

بايدىكى كۆزەم الادى دەسب ءجۇردى .

بىر كۈنى تاڭ-ەرتەڭ تۇرساق، بايدىڭ ءۇيىنىڭ
الدىندا قويلار كوگەندەۋلى تۇر. ۇلكەندەر بەلدەرىندە
شەكەز، جامان - جۇمان كىيىم بايلانىب العان .
بىرەۋلەرى قىرىقتىق قايراب، بىرەۋلەرى قوي جمعىب،
بىرەۋلەرى قوي قىرقىب جاتىر. بالالاردىڭ
ەرەسەكتەرى كوگەننەن قوي اكەلىب بەرىب ءجۇر،
كشكەنتايىلارى ءجۇن جىنىاب ءجۇر. مەن دە كەلىب
ءجۇن جىنىاستىم . قاب تولعان سوڭ، قولدىسىب
كوتەرىب ۇيگە اپارىب توگەمىز .

ايدىلەر ساباۋلارىن الىب، ۇيگە كىرىب جاتىر .
بىر-ەكەۋ، ءۇي ورتاسىنا تۇۋلاق توسەب جاتىر .
كەشكىبەي اق ءدۈسىر-ءدۈسىر ساباعان ساباۋ داۋىسى
شىعا باستادى . ايدىلەر جاڭ - جۇڭ سۇيلەسىب،
كۈلىسىب وتىرىب، « كىرىپ سوق - سوقا » دەپ
ءجۇندى كوپىرتىب - كوپىرتىب سابايدى .
قىرىقتىقىشىلار ءار ۇيگە ءجۇن بەرىب جىبەرىب
قۇرت - ماي الدىردى . كەلگەن قۇرت - مايدى جەپ
تويىب الدىق .

شانا سستەگە نىم .

ۋىدەن شىعا كەلسەم ، تۇراشتىڭ كىشكە نتاي
 غىنىسى «ماقاتاي اۋ ، شانامدى قارا! اعاتايىم سستەب
 بەردى» دەيدى .

قاسىنا كەلىپ قاراسام ، جىڭشىكەرەك تالدىن
 سستەگەن ويىنشىق شانا دەكەن . مەندە سونداي شانا
 سستەيىنشى دەگەن وي تۇسە قالدى . قالاي سستەلگەننى
 انىقتاپ قاراپ الدىم .

ۋىگە كەلىپ شانا سستەۋگە بلايىق تال قارادىم .
 نىزدەب ءجۇرىپ ، بۇتاعى جوق ءتۇزىۋ ءبىر سىيدا
 تال تاۋىپ الدىم . شازاعا تابان بولعانداي ەتەپ
 ەكەۋىن تەڭگەرىپ ءبىر بولەك قويدىم . ۋستىرىك
 بولعانداي جانا اعاش تاۋىپ الدىم . ولاردى تەڭگەرىپ
 كەسىپ ءبىر بولەك قويدىم .

تاباندىق اعاشتى دا ، ۋستىرىكتىك اعاشتى دا
 كورگەنىمشە ۋقاتىپ جوندىم . تاباندارنىڭ باسىن
 عىيدىم . شاپاق ورناتاتۇن جەرلەرىن تەستىم .
 شاپاقتارىن جونسب ورناتتىم . جىڭشىكە شىبىقتان
 قاراما مەن بۇكەلەرىن سستەدىم . بۇكەلەرىن
 شاپاقتارىنان وتكىزىپ المىپ بايلادىم . تاباندارنىڭ
 باسىنا قاراما سالىپ ، ونى دا بايلادىم . سونان سوڭ
 ەكى جەتەك تاعىپ ەدىم ، كادىمگىدەي شانابولسى شىقتى .

قازاق ۋالب = بېيىنە شىعارلىغان قارپتار:

(1) ھ. بۇل قارپىتنىڭ دېيىسى قازاق تىلىدە دە بار.
شارشاعان كەزدە ۋ ھ! دەپ كۇرسىنىمىز.
جاقتىرماغاندا تۇۋ ھ! دەيمىز.
و كىنگەندە ھ! دەيمىز: اۋىرغاندا ھ! ھ!
دەپ ئىقىلدايمىز.

وسى سوزدەردەن ۋ ھىلەۋ، ۋ ھىلەمەك دەگەن
سىياقتى، - اھلاماق دەگەن سىياقتى بارشا تۇر -
پاتتارى مەن سوزدەر تۇۋادى.

بۇل قارپىتى قازاق ۋالب - بىيىنەن شىعارغاندا
مۇنى مەن جازىلاتۇن سوزدەر از دەپ شىعارىلىپ
ھدى از بولغان مەن تىلدە بار دېيىس بولغان سوڭ،
چوقتىدى سەزىلەتۇن كورىنەدى.

(2) ح. بۇل «ق» عا جاقىن دېيىستىڭ قارىپى
قالىڭ (ھال - اۋقاتىڭ) قالاي؟ = حالىڭ قالاي؟
قۇرمەتتى = خۇرمەتتى. قاجى = حاجى.

(3) خ. بۇل قازاق سوزىندە «ح» سىقىلدى
 ەستىلەتۇن دىبىس، ارابشادا «ح» دان قاتتى،
 تاماقتى قىرىپ ايتىلادى.

(4) ف. «پ» غا جاقىن دىبىستىڭ قارىپى.
 تەلەپون = تەلەفون ساپا = سافا. قارپ = حارفى.
 وپات = وفات. اپات = افات.

(5) چ. بۇل «ش» غا جاقىن دىبىستىڭ قارىپى.

(6) ث. = «تىس» قا جاقىن.

(7) ذ. = «ز» غا جاقىن.

(8) ض. = بۇدا «ز» غا جاقىن.

(9) ظ. = بۇدا «ز» غا جاقىن. ز

(10) س. = بۇل «س» سىقىلدى ەستىلەتۇن دىبىس.

(11) ط. = «ت» غا جاقىن.

(12) غ. = بۇل قازاق سوزىندە «ع» سىقىلدى

ەستىلەتۇن دىبىس، ارابشادا «ع» دان قاتتى، تاماقتى
 قىرىپ ايتىلادى.

(13) آ. = بۇل بلغمى سوز باسىندا عانا جازىلىپ

«ا» دىبىسى ورنىنا جۇرەتۇن ەدى، ەندى باسىندا «ى»

« - » قالدى. « ا » بۇرىن سوز باسىنداعى داۋىستى
 قارىپتىڭ الدىندا تۇرسا، وقىلمايتۇن ەدى، ونى
 سۇيەۋ تاياق دەيتۇن ەدىك (اەكەۋ = ەكەۋ)، ەندى
 قاي وردىندا تۇرسادا ەبرعانا دىبىستى كورسەتەدى
 (الا، ايقىن، سارا، تاراق).

كىتاب شىمىدە گى .

« وينا گىدار ! وىلا گىدار ! » دەگەن قۇۋلىق سەب بىن
جۇمباق تاردىك شەشۋى .

وينا گىدار وىلا گىدار !

(1) بىر ادام .

(2) 7 شەكىرت .

(3) .

(4) بارلىقى 6 .

(5) 3 بالا .

(6) 4 مەسئۇق .

(7) گۇش مەركەك : اكىسى موزى ، بالامى .

(8) 4 قالماس (تورتنىشىگە قوبدىشاسى مەن بەرەلەدى) .

(9) ەكى نور - گوز مىناداي .

جۇمباق تار .

(1) مەرىن .

(2) قارا ساۋىت ،

(3) كۈلەككە .

(4) ۱ ساعات .

(5) ۲ جەتى (جۇما ، اپتا) .

- 27. «ئىگىيەنە» ج. نەشۋى ۋەلىنىكى 1 نوم.
- 28. تۇرمۇش جۇيەسى غىلىندارى 1 — 55 تىپىن
- 29. مەكتەپ پىلانى
- 30. مەكتەپتە لەنن ساعاى قاسم ۋالى 60 تىپىن
- 31. ساياسى ساۋات مەكتەپتەرنىڭ پىروغىراممىسى
- شونان ۋالى اۋدارغان 86 تىپىن
- 32. جان جۇيەسى ونەر قانداۋ ابدۋىت ۋالى 80 تىپىن
- 33. پىسىقراۋنىيا II 1 — 88 تىپىن
- 34. I باسقۇش مەكتەپكە ھەسەتەك II چىلىق ھەسەت 80 تىپىن
- 35. ھەسەتەك III 80 تىپىن
- 36. ورس تارىقى يوكروپىسكى 2 نوم.
- 37. «وردىستارغا قازاق تىلىن ۇيرەتكىش» شونان ۋالى 70 تىپىن
- 38. «ئىزىل قەدىرناقتا فرىگىت ناسىيەتات سىن جۇرگىزىۋا 1-51 تىپىن
- 39. «اۋىلىدا كەڭەس پارنىيا قۇرىلىسى تۇرالى»
- 7 تۇرلى كىتابشالار 1 — 20 تىپىن
- 40. «لەنن كىتابخانسى» 1E كىتابشالار 1 — 50 تىپىن
- 41. كەسپشالار تارىقى» تومىكىلىكى 88 تىپىن

وسى اتالغان كىتابناردى بوشنا ارتقى قازاقستان
مەملەكەت باشماقنىڭ «بىلىم» دۇكەندەرىنەن ئالدىڭىزما
بولادى.

(بولمىدەرى اق توبە، ئوستاناي، قزىلبار، كوكشە تاز،
سەمەي، الماتى، قزىل وردا قالالارىدا) باس مەكەسى
قزىل وردا قالاسىندا.

كۈن دەرس بولمى ناشكىن كامىۋنەملەر جانابىقان
كوشەسىنىڭ بۇرشى ۋىي نومىرى 1-8.

پارتىيا كەڭەس جانان ۋىم دۇكەندەرىنە كەمەتلىپ قارىمادا چېبەرىلىدى
جاي ادامدارعا كەمەتلىپ بەرىلىدى.

قازاقستان مەملەكەت باسپاسى
قزىل وردا.